

РІК XXI. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 5-го червня 1913. Ч. 23.

VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, June 5, 1913. N. 23.

Памяти народного діяча.

В нашім ріднім краю, в Пеняках, бродського повіта, зложили до гробу одного з найчільніших діячів з перших часів нашої просвітно-організаційної роботи в Америці.

О. Григорій Грушна прожив 54 літ і спочив в рідній землі, котру він дуже щиро любив.

Молодим хлопцем, родом зі збаражського повіта, виїхав до Риму на студії, а 4 рік богословія скінчив у Львові і оженився в Тернополі. Короткий час був сорудником в Збаражі, відтак проповідником катедральним у Львові. В році 1890 приїхав до Америки і якийсь час гостив в Шенандоа, Па.

Під той час горіла завзята і дуже погана борба в Шенандоа між о. К. Андруховичом і кількома інтелігентами.

Вже в Галичині знали о. Грушку як знаменитого проповідника, особливо у Львові, тай і його стихи в „Руси“ не були без стійности.

Парохія тодішня в Джерзі Сіті мала маленьку капличку, в котрій оо. Воланський і Андрухович в ряди-годи відправляли богослуження.

Аж як перед Різдом 1890 р. обняв парохійку о. Гр. Грушка, перша його робота була постаратись о церкву. Тай вже в 1891 р. почав будову церкви „на горах“, тай пильною працею, знаменитими проповідями довершив сьв. діла і вже в 1892 довершено посвячення церкви сьв. АА. Петра і Павла при великім здвизі варода і при співучасті усього гр. к. сучасного священства.

Церква в Джерзі Сіті була тогди олинкою церквою на цілу широку і далеку околицю. Одинок вона була на стейті Нью Джерзі, Нью Йорк і Конектікут. Наші старші емігранти, сказавбим найстарші, певно ніколи не забудуть того маленького, сердечного, жартобливого, незвичайно популярного о. Грушку. Його ім'я було звісне всюди і в Нью Йорку і в Тройі в Ансоїї тай і по всіх наших колоніях по Пенсильвенії.

Нині ще живуть люди в Джерзі Сіті, котрі ніколи не забудуть о. Грушки, тих його добродійств, тих його сердечних порад, хотай тим самим людям не шкодило стрібувати, як за поміччю поліції замикаєсь дім божий перед своїм священником.

Та не тільки о. Грушка був щирим батьком в парохії і знаменитим проповідником; він під той час був найвизначнішим народним діячем — скажу сміло — першим дійсним патріотом на Амер. Руси.

В Джерзі Сіті, дня 15. вересня 1893 р. вийшло перше число „Свободи“, виключно з під його пера, його старанем і його власним накладом. Та бідкав ся о. Грушка зі своєю „Свободою“ аж до 19 жовтня 1895 року, поки не перебрали часопись до Шамокін, Па., оо. Констанкевич і Дмитрів.

Хто мав нагоду читати перші річники „Свободи“, особливо з під редакції о. Грушки, мусить признати, що се була

Бл. п. о. Григорій Грушна.

перша українська часопись на Амер. Руси.

Кличі голошені тогди в „Свободі“: організація церкви, організація брацтва, „Союзу“, еміграційного дому, просвіти, школи і т. ін., се кличі наші вже під теперішню хвилю, кличі старі а все ще нові і до здійснення далекі.

В zorganizованю „Р. Н. Союзу“ брав о. Грушка разом з Констанкевичом і Обушкевичом дуже пильну участь, а вже перший статут Р. Н. С., се майже виключно його робота.

Дня 8 марця 1896 р. опустив о. Гр. Грушка церковну громаду в Джерзі Сіті і перейшов вже як православний священник до Олд Фордж, Па. Причини: парafiaнщина, темнота людей тай найголовніше, признаймо ся до вини: ми сучасні священники занедбали стати по стороні покритого собрата але на скорі післалисьмо на його місце другого священника, хоть він еще в церкві відправляв. Огірчений і знеможений, з болем серця покинув нас о. Грушка і пішов до Москалів, котрі його не любили, але цінили його талант. Православна місія, знаючи його здібности, дала гроші на заложене агітаційної газети „Свѣтъ“, помімо протесту тодішнього потентата о. Ал. Товта, котрий осоромив о. Грушку, друкуючи його приватні листи до себе в брошурці: „Хто він є?“

Недовго український мученик зміг редагувати „Свѣтъ“. Зневірений і знеможений виїхав на російську Україну, бо думав, що там його поле до діланя між рідним народом, хоть за кордоном.

Російський режим державний, залежність духовенства від правительства і другі причини, приневолили живу душу скинути чужі кайдани і вернути опять в своїя. І так опинив ся о. Гриць — як він сам все себе радо називав — знов на ріднім борщі. Тай волочив ся бідолаха по різних адміністраціях, аж якось чудом божим осів на парохіїці в Пеняках коло Бродів.

Звідтам ще писав відозву палку до нас в Америці, щоб допомогти йому поставити будинок читальняний. Маленькою сумою ми відкликнулись. Читали ми в часописах недавно, як при конскрипції о. Грушка, хоть жандарми збороня-

ли і грозили арештованем, ходив по своїй парохії і не позволяв Русинів вписувати на листу Поляків; тай не дивувались, бо знали, що такий щирый чоловік, як він, інакше зробити і не мігби.

Засилаючи вінець сердечної подяки за щирю працю для поневоленого емігранта і за той вклад праці в нашу просвітно-організаційну ниву, віримо, що ім'я о. Гр. Грушки буде записане великими і значними літерами в історії Американської Руси.

Нестор Дмитрів.

Новинки.

Пригадна для ньюйорських і околичних Русинів. Дуже гарне представлене п. н. „Хмара“, уладжуване — як відомо з оповіщення — ньюйорським Тов-ом „Запорожська Січ“, від. 117 Р. Н. С., розпочнеть ся точно о год. 8-й вечер (в суботу дня 7. с. м.). Хто хоче побачити се представлене в цілости, цехай прийде на означену пору. По годині 8-мій двері театральної галі будуть замкнені аж до кінця першого акту.

Примірне весіле. День 27. мая с. р. був для Предсідателя нашої організації, Вп. п. Д. Канітулі і його достойної подружки великим родинним сьвятом, бо того дня відбуло ся вінчанє їх дочки Марії з п. Володимиром Крайківським, проживаючим під пору у Тейлор, Па. Ше на годину перед шлюбом зібрала ся перед домом ш. Канітулів велика товпа цікавої публіки, а се було знаком, що родичі панни Молодої тішать ся у макадунській громаді великою популярністю і пошаною.

Кілька минут перед 8-ою годиною вечер відбув ся в домі ш. Канітулів вельми торжественний акт: благословенє молодят родичами під вінець. Зі слезами в очах благословили вони Володимира і Марію на нову дорогу їх життя. Хвиля була дуже трогуюча, особливо тоді, коли батько дрозжачим від зворушення голосом уділяв молодятм свого благословенства. Всі присутні гості прослезили ся. Вінчанє відбуло ся в місцевій гр.-кат. церкві, що була битком набита місцевим, своїм і чужим народом. По шлюбі відбула ся в домі ш. Господарів дуже сердечна і дуже щира гостина для весільної дружини і запрошених гостей. Ся весільна гостина заслугує на увагу тим, що не було на ній ніяких гульків, ніяких криків, ніякої соблани. Столи аж угнинали ся під ілом і напійками, але пиячих не було! Підчас вечері виголошено кілька принагідних промов і тоастовано в честь та за здоровлє: новоженців, їх родичів, руського духовенства, всіх членів Р. Н. Союзу і всього русько-українського народа. По відповідній промові п. Роздільського, руського артиста-малюра (він малює тепер місцеву, макадунську гр.-кат. церкву) зібрано на „Рідну Школу“ в Галичині \$26.10.

Колиби в подібний спосіб відбували ся всі весіла на американській Руси, то з того була би велика користь і для новоженців і для присутних гостей і

для цілої нашої суспільности. У таких торжественних хвилях гартуєть ся знеможений буденщиною дух і родять ся у серці нові, благородні почування і нові надії.

У тім твердім переконаню, що наша нова вітчизна зискала в особах Вп. Паньства Крайківських сьвідомих і примірних членів-патріотів — желаємо їм із широго серця: Многая і благая літа!

Честь і Вп. Родичам панни Молодої за добре, патріотичне вихованє своєї донечки та за ті спаненні ради, яких вони уділили молодому подружю, благословлячи його на нове, вже власне житє!

На сім місци належить ся ще сердечна подяка усім тим Вп. Жертводавцям, що не пожадали своїх щирих лепт на потреби рідної школи в Галичині. Спасибі!

Війна з Япаном протягом 90 днів. Події з найновіших днів у япансько-американськім конфлікті говорять самі за себе. А мож їх сміло назвати сензаційними. Ше дня 28-го цвітня в Палаті Послів виголосив посол Сіссон з Міссісіппі пристрасну бесіду за скріпленем амер. воєнної фльоти, при чім незвичайно остро виступив проти Япану. На отсю п'ятницю він зголосив опять нову бесіду, в тій самій справі. І тепер послі але і увесь загаль ожидали сеї бесіди з найбільшим заінтересованєм. І нараз стала ся небувала річ в історії американського парламентаризму: президент Вілзон переслав п. послови своє бажанє — в тім случаю рівнозначне з категоричним наказом — щоб він з своєї бесіди випустив усі ті точки, що могли би подразнити нерви Япанців, а се по причині „незвичайно тонких дипломатичних відносин“ до тої держави. А сі відносини приносять нашим правлячим кругам немало твердих оріхів до згризеня. Як впевняють в наших військових кругах, то найбільше непокоїть та обставина, що в наслідок дивного збігу обставин Япан має можливість контролювати усі рухи нашої фльоти і держити її в стані цілковитої нечинности. А тимчасом сам Япан має спроможу приготувити ся до війни, яка, після гадки опитних, може вибухнути до 90-ти днів. Ціла увага нашого правительства концентрує ся отже в тім напрямі, щоб до 90-ти днів панамський канал допровадити до такого стану, аби мож через нього перепроводити воєнну фльоту. Тимчасом в міністерстві фльоти панує гарячкова діяльність. Викінчує ся з найбільшим успіхом два воєнні кораблі: „New York“ і „Texas“. З Вашингтону вислано скількість тяжких пушок і ними узброюють резервові кораблі, призначені до оборони східних берегів на случаї, коли воєнна фльота буде приневолена рушити на Тихий океан. Рівнож вислано споре число тяжких пушок на береги Тихого океану, а перевозові кораблі набирають з поспіхом угля, поживу та воєнні матеріали, щоб кожної хвилини бути готовими рушити в дорогу. Все отже говорить, що конфлікт з Япаном місто злагідити, стає суботийний та що в Вашингтоні, хоть пізно, але за те з цілою силою почали лагодити ся до е-вентуальної війни.

ДОПИСИ.

3 Granville, N. Y.

Прочитавши в 21. ч. „Свободи“, що в Гренвіл, Н. Й. відбуде ся дня 25-го мая, в неділю, театральне представлення, а хор буде співати народні пісні, зацікавив ся я дуже тою новиною, бо давнійше за такі річи на тім плейзі не було чути.

Дякую поїхав я туди, щоби наочно пересвідчитися о тій новині, а тепер подаю свої спостереження.

Галі під церквою там нема і з тої причини представлення відбувалось в школі, під домом парафіяльним. А що школа не велика, то грали два рази тої неділі, о 3-тій і 7-мій годині. О назначеній порі школа скоро виповнилась гостями так місцевими як також з сусіднього плейзу Вест Павлиет, Вт.

Вступне слово виголосив місцевий парох о. Велигорський, під котрого провідом почались тут представлення. Ясно і в приступний спосіб пояснив, що то є театр, зазначив його культурне значення для всіх народів а також і для нашого. Потім так само підніс вагу і вплив народної пісні на образове чоловіка. З того заключив, що ми повинні взагалі а особливо тут на чужині плекати всіми силами рідне слово і рідну нашу пісню.

Потім пішло представлення: „Бунтівник“.

Видко було, що аматори то сама молодь, але за то так гарно грали, аж людо було дивитись. І хоть вони перший раз в житю виступили на народнім представленю, то однако грали свобідно і певно. Се вказувало на велику працю і старанне приготування. Суфлера не було і його не треба було, А треба знати, що се самі шкільні діти, з яких одні скінчили вже школу, а більша часть еще і тепер ходить до своєї школи. Акція йшла жваво і з житем, а роля жида краєвого, як звичайно, вносила утіху і оживлене. Взагалі представлення випало зовсім добре.

По представленю кільканайцять маленьких дітей, уставлених в ряд, декламували красно одно по другім різні стихи, а на кінці відспівали разом „Дай нам Боже добрий час“.

Потім виступив на сцену місцевий хор і відспівав кілька народних пісень дуже мило і складно. Співали самі дівчата на два голоси, а управляв хором місцевий дякуючитель Андрій Курчей. З пісень відспівали слідуєчі: „Верховино“, „Пропала надія“, „Там де Чорна гора“, „Чи я в лузі“, „Шумі Маріца“, „Зелена рута“, „Дівчино моя“, „Не пора, не пора“ і „Май контри“. Помежи піснями декламували дівчата, члени хору, різні поезії патріотичного змісту, як „В світ за очі“, „Велика Пятниця“, „Мово рідна, слово рідне“, „Угорщино (Буковина) моя мила“, „Учи ся дитино“, „Пречиста Діво, радуй ся Маріє“, „Величайте Бога“, „Про рідний край“ (з „Свободи“ ч. 17), „Христос Воскрес“ і много інших.

Особливо подобались гостям пісні. А мусіли подобатись, бо голоси чисті і дзвінкі, мелодія прегарна так і захоплювала та прошибала до внутра серця.

Загальне вражіння з цілого вечерка дуже симпатичне. З лица гостей було видко радість, внутрішнє вдоволене та і певного рода гордість, що, мовляв, ось і ми маємо чим перед світом похвалитись. Та воно і справді так, коли взяти на увагу давніші часи, коли про такі вечерки нікому і не сніло ся. Певно, що праця тут мусіла бути велика, але хто трудив ся, то має тепер внутрішнє вдоволене і радість, що праця приносить овочі.

Отсе і спонукало мене написати отсих пару слів, щоби похвалити, що на похвалу заслугоє і заохотити провідників до дальшої патріотичної праці.

Гість.

3 Jersey City, N. J.

(Що то може єдність!)

От і перше велике свято, яке урядили місцеві Товариства і Братства в четвер дня 29-го мая с. р. спільними силами. Був се вокальний вечер, получений з представленням одноактової комедії п. з. „Майстер Чирняк“ і з балем.

Спитав може дехто, чому назвав я се свято великим? Тому власне, що для нас було воно дійсно великим, маючим ширше значіння і не помилюсь, паколи

скажу, що воно буде якби угольним каменем під сьвятиною любови, згоди і єдності, якої в останніх часах між нами не було. Провід в сім сьвяті поручено місцевому Комітетови „Нар. Дому“, який вивязав ся зі своєї задачі як найгарнійше.

Ще перед улаженем самого сьвята давались чути деякі голоси, що воно не вдасть ся, що шкода праці і заходів в теперішних нездорових місцевих відносинах. Однак сталось инакше. Справдилось в цілості приповідка о батьку і його трьох синах, який вмираючи хотів їх навчити єдності. Скликав їх до себе та подав сплетені три прутки. „Нехай котрий з вас зломить сю вязку“ — промовив завмираючими вже устами. — Надармо силувались сини і хоть кожний з них був здоровий як лев, не могли сего доказати. Тоді батько розвязав вязку і беручи поодинокий пруттик, подав його одному зі синів; сей зломив його як найслабшу билинку. „Видите, діти мої — промовив старий — яка величезна сила лежить в єдності“.

Дотепер було так, що всяке Товариство чи Братство улажувало якунебудь забаву одинцем; і звичайно така забава не вдавалась. Не прийшло досить людей і місто зиску показувалась втрата. Результатом сего було негодование урядників на членів, членів на урядників і так без кінця.

Найшлись однак ще люди, які памятаючи на могутний клич всіх народів: „В єдності сила!“ задумали злучити всі Товариства і Братства в одно тіло, в одну сильну громаду, з якою всякий мусів би числитися ся. Задачу сю вложив на себе Комітет „Нар. Дому в Джерзі Сіті“ і як початок своєї праці в сім напрямі уладив власне злученнями силами всіх місцевих Товариств і Братств висше згадане свято, яке під кожним зглядом випало знаменито. Видно, що добра і здорова праця мусить принести і добрі плоди.

Велика, гарно удекорована „Елкс Гол“ наповнилась по береги гостями. Вілети випродано при касі майже всі. На гали можна було видіти людей, які дотепер нерадо зі собою стрічались. Їх тепер злучила якась невидима могутня сила злуки, вони забули на ще недавні негодования між собою. І мило та любо було на се все дивитись.

Після програми сей вечер мав розпочати ся представленням веселої та поучаючої комедійки в одній дії нашого славного сучасного писателя, д-ра Івана Франка п. з. „Майстер Чирняк“.

Перед піднесенем занавіси появил ся на сцені п. О. Стеткевич і в коротких словах представив зміст штуки і завізав публику до спокійного заховання ся та просив, щоб хоть в часі представлення як і співів стримано ся від куреня. На жаль — не всі услухали, бо тут і там можна було бачити клуби синього диму, які завзяті курці випускали зі своїх уст. Заказ куреня в публичних галах є дуже оправданий і вже час, щоб його придержуватись. Де є такий здвиг народа, там повітря само собою є нездорове; а щож доперва, наколи воно затроєне гризучим димом та запахом нікотини з різного рода тютюнів. Треба і на се зважати, що на гали находять ся слабосильні жінчини і діти.

Ролі спочивали в руках найліпших місцевих аматорських сил, які лише можна було вибрати між злученими Тов. і Бр. Не буду вдаватись в оцінку гри поодиноких аматорів, бо се вже самі старі бувальці на сцені. Скажу лише, що цілість випала знаменито і робила дуже мило вражіння, до чого причинилась не мало добра характеристика, яку виконав звисний характеризатор п. М. Угорчак.

Ролі Никифора Чирняка, майстра шевця, грав п. М. Микитишин; Агафія його жена (п-ні Е. Угорчак); Даміян Гутак, цехмістер (п. А. Шостак); Здіслав Завадзький, майстер шевський (п. В. Костецкий); Клеофас Цимбальський, заприсягний знавець (п. С. Ядловський); Владислав Шпіцкопф, редактор (п. А. Савка); Англічанин, син старого Чирняка (п. М. Угорчак); Мартин і Криштоф, челядники Чирняка (пп. П. Гаврилів і Т. Падала); термінатор (І. Павчак); два послугачі (В. Сандович і М. Сидор, мол.).

По представленю виступив на сцену мужеський хор місцевого „Драматично-співачького Клуба“ під управою свого дірігента і предсідателя, п. О. Стеткевича, і відспівав вельми вдало і без найменшого закладу дві пісні: „Не пла-

кати пам“ і „Сидить дід на нечи“. Хоть сей хор молодий ще, та видно, що мусів над собою пильно працювати, бо виконані ним точки програми випали дуже добре.

Тепер маленька, бо ледви 4 весни числяча дівчинка, Надя, дочка пп. Стеткевичів, виступила наперед хору і вклонивши ся публиці, своїми дрібонькими усточками та милим дитячим голосочком віддекламувала верш М. Козаневича п. з. „Голос руської матери“. Скінчивши, хотіла вже відійти, та немовкаючи оплески не позволили її опустити сцени і мусіло біднятко віддекламувати ще одну деклямацію „Учіте ся, брати мої“ (Т. Шевченка). Хто почув з її невинних усточок перші слова сеї деклямації, сей хиба сего милого вражіння ніколи не забуде.

Я завважав, що коли ся маленька декляматорка появилась лише на сцені, многі з тих, що дотепер курили, поховали свої невідступні папіроски десь по рукавах, хоть маленька Надя нікого о се не просила, та з найбільшою увагою прислухувались її деклямаціям.

І дійсно не знати, що тут подивляти. Якої великої праці требаб, щоб таке маленство поставилось перед незнану собі публику хотьби і без жадної продукції. А тут дитина, що ледви відросла від землі, стає сьміло і охочо перед так численною зібраною публикою і декламує. Таж деякі діти в її віці й говорити ще добре не вміють. Та найкрасший се примір для других дітей. Підчас другої деклямації один 8-літний хлопчик відозвав ся до своєї мами: „Мамо, я такий великий, а ще не вмію „Учіте ся““.

Опісля хор відспівав пісні: „До Руси“, „Та туман яром котить ся“, „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора“.

Почалося прилажене до балю, а коли винесено крісла, відбув ся величавий „Гренд марч“ всіх присутних Товариств і Братств, який провадив п. М. Угорчак.

По скінченю його забрав голос предс. Нар. Дому, п. С. Ядловський і в коротких словах подякував присутним за так численну участь в нинішнім сьвяті; вказав на вагу лучности та завізав до дальшої праці в сім напрямі. Його бесіда зробила велике вражіння на присутних, бо самі наочно бачили правдивість його слів.

Хор зібравшись на галі відспівав ще слідуєчі пісні: „Поклик і Марш Соколів“, „Баркароля“, „Ой летіла горлиця“, „Думи мої“ і „Ой у поли три керниченьки“. Кожду продукцію сего симпатичного хору нагороджувано грімкими оплесками.

Тепер розпочав ся бал. А було кому гуляти. Наші красавиці пересувались по гладкій як шкло підлозі, та при боці своїх танцюристів і при звуках знаменитої музики забували за всі буденні злидні. Бал тривав до самого майже рана і ніхто не може нарікати, що не нагуляв ся.

Сей вечер лишити ся ще на довго в намяти всіх, які на нім були присутні.

Справоздане зі стану каси подасть Комітет Нар. Дому по своїм найближшій заповіданю.

Гість.

Допись з Лемківщини.

(Московська агітація між гімназіальною молодезією).

Вже то знана річ, що московський нарібок найкрасше розвиває ся по польських гімназіях на Лемківщині, а то в Сяноці, Кросні, Яслі, в Новім Санчі та в Горлицях. Що воно так справді є, то свідчить хочби отся обставина, що з тих гімназій виходять найзавзятіші московські агітатори, та кандидати до православних семінарій духовних в Росії, як Сандовичі, Кушвари, Віслопкі, Русенки, Колдри, Русиняки і другі. Відай в самій Росії не можуть мати наші московські ребята такої свободи, як тут на Лемківщині. Ось приміром порозвязувано тутешні бурси, а вони дальше гарно єствують. В тім лиш різниця, що перед розвязанем бурси відповідав за ню виділ товариства, а по розвязаню відповідав на папери, гошподиня-вариха — а всео проче лишило ся по давному. Тому російські часописи та книжки як приходили до них, так і далі приходять. Тепер мають ще о стілько пільги, що на се є призначена окрема комната, яка ніби то до господині не належить. Але „ізуученіє“ московської ідеї не ограничає ся вже тепер лиш на часописах, книжках, відчитях, та науці російської мови. До того прийшла ще широка переписка з Петербургом, Київом,

Житомиром та другими місцевостями з Росії. Ріжні ученики, академики і незалежники з Росії понавіязували з тутешніми москвофільськими студентами, гімназістами листову переписку. Та і того замало. Наші москвофільські гімназісти починають собі сироваджувати російські рубашки і шапки, та від часу до часу пописують ся в них на отвореню читальні або дружини. До того треба звернути увагу і на взаїмні відвідини ребят з Росії з нашими.

Оі відвідини відбувають ся звичайне підчас ферій сьвятоточних або шкільних. Нераз убогі ученики мають за що їхати до Росії і там у якогось батюшки проведуть вакації. За се з Росії приїжджають знов тут і знаходять приміщенє у наших католицьких „святих“ „святих“. Ну, чогож більше треба. Чи ж дивувати ся, чому то російсько-православна пропаганда так скоро і широко заливає нашу Лемківщину, та взагалі Галичину.

Коли сей рух є ворожий нашій державі і Церкві католицькій, то ми маємо право жадати від властей, щоби сповнили обовязок зглядом Церкви і держави і положили таму деморалізаційній роботі москвофільської язви. Рівночасно просимо, щоби наші власти духовні надавали на Лемківщину ширих і правдиво-правдовитих католицьких святих, божбачимо тепер, до чого довели своєю роботою многі теперішні москвофільські святих. Хто ж мав провід цілого життя на Лемківщині, як не вони? Тому на них спадає вина в першій мірі за поширене схизматичької агітації на Лемках. Най ніхто не думає, що російсько-православна язва вже тут затихла. Затихла віддай чуйність з нашої сторони, а московська язва ширить ся при помочи рублів і доларів — та підмоги лемківських нас далі і нівечить нашу найкрасшу молодіж.

Їх бурси ростуть, а наші падають, бо про нас лише від часу до часу згадають люди, а їх обсиплюють то свої, то чужі. — Конечно потреба ненастанної бачности нашої суспільности на Лемківщину, бо ворог не спить.

Той сам.

Овочі пильности.

Много вчених мужів виявило гаду, що свої блискучі успіхи завдячують більше витревалій пильности, як вродженим способностям. Коли хтось поспитав славного математика Ньютона, в якій спосіб він прийшов до своїх звисних відкриттів, він відповів: „Через те, що я постійно над ними роздумував.“ Іншим разом казав: „Коли я чимнебудь прислужив ся світові, то се стало ся через пильність та терпеливе роздумуване.“

Подібний погляд про себе мав англійський природописець Дарвін. Свої здібности уважав за дуже невеликі. Не міг ніколи довше працювати як кілька годин на день, бо инакше був страшно втомлений. Коли ж мимо того дійшов до незвичайних вислідів, се було заслугою його трудящости та витревалости.

Також німецький астроном Кенсер приписував свої важні відкриття своїй пильности. Він замічав: „Пильне розважане річий зроджувало в мені чимраз нові гадки, аж вкінці я всі сили мого ума збирав на однім предметі.“

Англійський філософ Юнг хотів ділом доказати правдивість засади: „Кождий може зробити все, що зробив хто инший“. Тому навчив ся насамперед ходити по ливні. Раз хотів він дорівнати одному вправному їздець, що перескочив високий пліт. За першим разом впав з коня. Не тратячи надії, всів вдруге на коня і тепер падаючи придержав ся ший коня. Вкінці третя проба увінчала ся успіхом: витревалий їздець перескочив високий пліт.

Зі сказаного слідує, що пильність, навіть при малій здібности, є певною запорукою успіху, так що справедливо каже орієнтальна (східна) пословиця: „Час і терпеливість заміняють листок морви у шовк.“

Не забувайте, Земляни, за старий край! Збирайте датки на „Рідну Школу“ і инші народні потреби!

КАЛЕНДАР.

ЧЕРВЕНЬ.

в.ст.	Дні	Руські свята
5	Четвер	Вознес. Госп.
6	П'ятн.	Симеона
7	Субота	Обріт. гл. Ів. Хр.
8	Неділя	Св. Отець. Карпа
9	Понед.	Терапонта
10	Вівтор.	Никити
11	Середа	Теодозії муч.

НОВИНКИ.

Вибори до галицького сойму розписані. Урядова Gazeta Lwowska оголошує таке оновіщене:

На основі найвищого патенту з дня 9. мая 1913 р., котрим розвязано сойм королівства Галичини і Володимирії з великим краківським князівством і рівночасно запоряджено нові вибори, розписується ся отсим після § 6. з дня 26. лютого 1861 р. загальні вибори до сойму королівства Галичини і Володимирії з великим краківським князівством й установається як день виборів у виборчих округах: сільських громад день 30-го червня 1913 р. (понеділок);

міст, поданих в § 2. соймової виборчої ординації після закона з 18. марта 1900 р. ч. 4. В. кр. з. день 3. липня 1913 року (четвер);

в торговельних і промислових палатах день 4. липня 1913 р. (п'ятниця); а у виборчих тілах більших земельних посілости день 8. липня 1913 р. (вторек).

Сі вибори відбудуть ся в сих означених днях в місцях вибору приписаних законом (§ 1. соймової виборчої ординації після закона з дня 26. червня 1887 р. ч. 4. В. кр. з., § 2. соймової виборчої ординації після закона з дня 18. марта 1900 р. ч. 42. В. кр. з. і § 6. соймової виборчої ординації після закона з дня 15. червня 1897 р. ч. 53. В. кр. з.)

Постанови що-до місць і годин, в яких вибори мають відбутися, міститимуть легітиміційні карти, які одержать в своїм часі управління до голосовання.

Львів, дня 13. мая, 1913 р. — П. к. Намісник Божинський.

Шевченківський концерт в Бразилії. Вечерок в честь Т. Шевченка відбув ся в Прудентополі дня 14. марта с. р. о год. 8. вечером. На сцені серед маю пальм — виднів великий сино-жовтий український прапор, порозвішувані українські пережки та народні вишивки — як килими і т. и. В середині виднів портрет незабутого кобзаря Т. Шевченка. У його стій лежала бандура. Вечерок сей замітний сим, що брала в нім участь наша українська музика під проводом свого маестра Альфреда Престеса. Піднеслась завеса і пісню „Боже у нас роду руську поглянь”, почалося торжество. Вступне слово виголосив редактор „Праці”, п. О. Мартиниць. Зі снів виходили в програму: „Реве та стогне”, „Ой ізйду я”, „Вулиця” (перша частина), „Чи я в лузі”, „З деклямацій: „Чернець”, „До Основи”, „Мені тринацяті”, „Буваю в неволі”, „Лічу в неволі”. Квартет музичний відіграв вдало „Туга за П. Гроссою”, та разом з хором кілька пісень. Всі точки випали світло, особливо деклямація п. А. Гуцайлика і п. Наталії Мартиниць. Пісню „Ще не вмерла” враз з музикою — закінчилось торжество о год. 9.30.

Польський політичний терор в церовній області. Литовці здавна побивають ся, щоби їм було вільно відправляти богослуження не в польській а в литовській мові. І ось в останніх днях удало ся їм виклопотати такий дозвіл від адміністратора виленської дієцезії, Михалкевича, який дозволив відправляти по литовськи маже богослуження у виленським поакадемічним костелі св. Івана. Дня 14 м. м. о 5-й год. рано зібрали ся Литовці на богослуження, але зібрали ся також розагітовані Поляки. Коли Литовці почали співати по литовськи, Поляки почали з усього горла співати по польськи. Коли св'ященник-Литовець хотів після звичаю виголосити литовську проповідь, то польські вірні унеможливили її крикливим співом. Литовці не хотіли обнижувати поваги костела і тому не старали ся перекричати

Поляків, за те звернули ся зі скаргою до адміністратора. о. Михалкевича. Польські шовіністи всюди однакові і всюди радіби обернути костел на польонізаційне оруддя. Крайна пора, щоб римо-католицькі Українці прочунали та беручи собі примір з Литовців, стали добивати ся українських відправ і проповідий по костелах східної Галичини!

Дещо з бразилійської Руси. З оповісток, помічених в прудентопільській „Праці” можемо бачити, що наші брати в бразилійській Параві взяли ся до торгівлі і промислу. Між иншими Михайло Клемпоує в Івагі заложив перед 4-ма літами велику гарбарню. Микита (Miguel) Доняк в Ірагі має від 5-ти літ велику торгівлю споживних товарів і заліза. В Прудентополі отворив торгівлю споживних товарів і ин. Василь Войтович. Також спововує збіжжя і герву. Оба торговельники удержують також заїзді доми. Михайло Бабірецький в Мареналь Маллет отворив першорядний готель „Vianna”, близько стації залізничної, уряджений після паймоднійших вимог. Окремі, ясні, просторі та вигідні кімнати з обслугою. Кухня знаменита, страви вкусні, здорові; пивниця заосмотрена богато у всякі знамениті напитки краєві і заграничні. Обслуга скоро і точна”. Як бачимо, Русини не маючи Жидів, самі беруть ся до торгівлі. В останнім числі „Праці” читаємо також отсю відрядну оповістку: „Потребую інструктора, який би згодив ся в моїм домі учить троє дітей, а одно з них приготувити до другої класи гімназійної. Пенсія: 40 мільреїсів місячно, мешкання, пране біля і харч. Зголосити ся сейчас на адресу: Demetrio Ivankiw — Villa Americana — Estado de Sao Paulo, Brasil.”

Православний агітатор між Лемнами. „Даже солнце радовалось” — пише орган православних галицьких агітаторів, „Прикарпатская Русь”, коли 26. цвітня ночною (!) приїхав з Росії, насланий синодом „батьшка” Соловей. Агітатор з него несогрішив, бо цілу ніч баламутив селян найперше в Долгім, а опісля в Грабі, а над раном посвятив їм паски. Час найвищий покінчити з всілякими Соловеями і Цимбалами. Найліпше було би, колиб їх відставлено до російської границі, щоби не „мучили ся” в Галичині, бо в Росії може їм синод дати якоесь заняття, от приміром нехай ідуть до Монголії на виправу для поширення Росії: то буде вдячне і патріотичне діло, але в Галичині їх баламутства вже досить.

Пятна на сонці. В останніх роках була поверхня сонця майже все сводіна від пятен. Є доби, підчас яких можна замітити многи сего рода явища, а відтак літа, в яких сонце є зовсім чисте. Тому говорить ся про максимум і мінімум сончних пятен. Доба від одного максимуму до другого триває звичайно понад одинадцять літ. Від якогось часу можна знова оглядати пятна на поверхні сонця. Є се менше або більше темні простори, окружені темним колесом. Сі пятна порушують ся в часі коло двох тижнів від східного до західного берега сонця і в сей спосіб помагають астрономам означити оборот сонця. Однак час такого обороту сонця є ріжнородний, бо такі пятна не належать до постійної поверхні, але є витворами сончної атмосфери. Само сонце уважають за газову кулю з оглядом на незмірно високу температуру, яка як стверджено, доходить на поверхні сонця до +7.000° Ц. Після новітніх дослідів виказують сончні пятна низшу температуру, чим св'ятліана верства сонця.

Воєнні втрати Турків. Сер Едвін Перс, що мешкає від більше літ в Паргороді, обчисляє в „Дейли Нюс” втрати турецької армії в людях в балканській війні. Число жовнів, котрі полягли в боротьбах, померли наслідком пошести, голоду або морозу, Перс обчисляє на 200.000. В сім числі 50.000 полягло в Тракії в боротьбах під Кірккілесе, Ліле Бургас і в відвороті на лінію Чатальджі. Між Родостом і Чатальджею в пізніших боротьбах полягло около 30.000. Однак се лише частина втрат, коли богато жертв забрали недуги і пошести. голод і нужда. Сі вороги забирали денно 700 до 800 людей. На воєнній терені в Македонії в боротьбах проти Сербів вилало 30.000 Турків. В відвороті до Солуны

підчас безнастанних боротьб і перепалок, головню з болгарською армією, втратили Турки около 20.000 жовнів. Також 20.000 Турків полягло в боротьбах з грецькою армією, а 10.000 в боротьбах з Чорногорцями. В дрібних перепалках, найчастійше незаписаних у військових рапортах, на просторони між Чорним Морем і Адрійським полягло около 15.000 Турків. На рахунок турецьких втрат поза поляглими треба записати 150.000 забораних у неволю Болгарами, Сербами і Греками. Так отже війна принесла турецькому народові величезні втрати, а не дадуть ся обчислити втрати цивільного населення. Тисячі, і десятки тисяч жінок, дівчат і старців, котрі в переполосі кинули свої загороди, утікали перед ворогом, сі десятки тисяч збіжжів, що шукали рятунку в Паргороді, Солуни і Малій Азії, не дадуть ся ніколи обняти певними числами. Одним словом балканська війна принесла турецькому народові найбільші втрати за весь час істновання отоманської держави.

Найдорожші річи на світі. Дорожші від золота і срібла а навіть дорожчих каменів суть пахучі олійки, котрі одержуємо з цвітів всіляких рости. Перше місце між сими олійками займає фіялкова есенція (витяг). Ніхто навіть не припускав би, що так смирна фіялка містить у собі так дорожціну складову част.

Щоби одержати один літер фіялкової есенції, потреба 33 тисячі кілограмів свіжих цвітів. Позаяк один кілограм тих-же коштує 80 центів, а до того треба еще додати кошт фабрикації, тому один літер сеї есенції коштує \$33.000

Фіялкова есенція є то плин зеленаво-жовтий з сильним запахом, котрий однак досить мало пригадує фіялку. До перва по пять або десять тисячнім розпушено його водою і алькоголем вертає властивий запах фіялки а рівночасно і запах зел, котрі походять від зелених листків чаші.

До спорядження одного кілограма резедової есенції потреба 35.000 кілограмів цвітотих листочків, а 1 кілограм сего виробу коштує 5.100 дол. За літру славного рожевого, орієнтального олійку платити ся лиш 100 дол., що в порівнянню з есенціями резедовою і фіялковою є незвичайно дешево.

Викриття в сфінксі. Професорови гарвардського університета, Райзнерови, звісному єгиптологів, який саме тепер розсліджує єгипетського сфінкса, вдало ся дістати де внутра сфінкса, де найшов св'ятиню, посвячену сонцю. Ся св'ятиня є старша від найстарших пірамід з найстаршої доби єгипетської історії. В сфінксі є також гріб першого, звісного єгипетського короля, Менеса, якого єгиптяни почитали як бога і на якого приказ вибудовано сю св'ятиню. Коритарі, які находити ся в сфінксі, ведуть до пивниць доси ще не провірених. Весь сфінкс є витесаний з каменя. Доси прослідив проф. Райзнер лише голову сфінкса. Тут найшов він великі сїни, довгі на 18, а широкі понад 4 метри. Сїни лучить коритар з св'ятинею сонця, яка находити ся на висоті грудий сфінкса. Є там многи предметів, украшених хрестом в колесі, символом сонця, посвячених тоді також сонцю. В сфінксі найдено також многи малих пірамід. Після проф. Райзнера сі піраміди служили до означення

годин на сонічнім годиннику а сфінкс був богом сонця. Піраміда Хеопса подавала докладно години. Проф. думає, що досліджене предметів, які находити ся в сфінксі, вияснить тайни єгипетських жреців, які були митцями в магії. Праці поступають вельми звільна з причини неохоти копачів і арабських розбишак. Вони вірять, що голова сфінкса є оселею демонів, які зсилають на людей нещастя.

Задуманий переворот в області бібліотекарства. В області бібліотекарства має наступити цілковитий переворот, а доконати його задумують Отлет, директор бібліографічного інституту в Бруксели та бельгійський фізик, Р. Гольдшмідт.

Ті учені задумують нинішні бібліотеки, які займають багато місця, заступити мікрофотографічною системою, себто фотографічно поменшеними репродукціями виданих дотепер друків, як також рукописий. Спеціальна обдумана обома ученими метода дозволить фотографувати сторону за стороною з великою швидкістю, так що протягом пів години можна буде відфотографувати пятьдесят сторін звичайної вісімки на кліш в розмірі 9x12 цент. Опісля з тих кліш можна буде одержати позитиви, але і негативи можуть віддати прислугу, з тою лише ріжницею, що тло буде чорне, а букви білі. В сей спосіб на кліш о 72 цент. квадр. можна одержати зменшену фотографію 72 сторін „октаво”.

Очевидно, що таку поменшену репродукцію можна буде вигідно вичитати лише при помочи відповідного побільшення, до чого послужить спеціальний діяпозитив Гольдшмідта. Коли би сю методу Отлет-Гольдшмідта примінено до загального уживання, так тоді наступив би нечайний переворот в царині бібліотекарства і читальняности. Поминувши можливість придбання дешево дуже численної бібліотеки, яка однак займала би дуже мало місця, безмірно улекшено би зазнайомлене з рідкими рукописами при помочи сих мікрофотографічних знять, доступних навіть для дуже незаможних читачів. Величезні палати публичних бібліотек, котрі з кожним роком треба побільшувати, щоби помістити щораз зростаючі маси книжок, дали би ся заступити кільканайцять шафами мікрофотографічних знять. Бібліографічний інститут в Бруксели поробив перші кроки в цілі зреаілізації ідеї свого директора і фізика Гольдшмідта.

Підводна міна. Як доносять телеграми, 22-го с. м. наїхав французький парохід „Сенегаль” підчас виїзду з порту у Смирні на блукаючу міну. Наступив вибух, який розшарпав цілий зад корабля. Пять осіб згинило на місці а 7 тяжко покалічених. Корабель по тяжких трудах удало ся затягнути на міліну і так виратувати його перед затонеєм. Решту подорожних і усю залогу перевезено малими лодками на сушу.

РОЗМЕТ. Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦ ЧЕРВЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить \$1.00, а на половину посмертного \$0.61.

Дім АГРОХОВСКИЙ: СП Банковий

наслідники **Л. В. ШВЕНН** власитель

ОЩАДНІСТЬ се підстава багатства. Не скупість веде до багату, а розумне складання грошей в чеснім, поважнім банку, який дає гаранцію і виплачує процент від вложених грошей.

ВИСЛАЄМО ГРОШІ в порукою, що адресати одержать їх протягом 10 днів. Телеграфічною дорогою за 24 год. Виміна грошей по найдешевшій курсі.

ШИФЕРТИ до і в Старого краю на всі найліпші і найновіші корабельні лінії по компанійних цінах.

КАПЕЛАНІЯ НОТАРІАЛЬНА влагоджує всякі документи австрійські, російські і німецькі, які потверджує консуль, так що суть важні в краю.

С133

Навішня вложена в касі рядовий в сумі **100.000.00. Долярия**

У власнім імаху: 292-294 Bedford Ave. pir Grand Str. Brooklyn, N.Y., і III-115 East 7th Street, New York, N.Y.

„СВОБОДА“ (LIBERTY)

THE-RUTHENIAN WEEKLY

Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.The largest circulation throughout the
United States, Canada and Europe.
The only advertising medium. Rates
furnished on application.Entered as second-class matter March
30, 1911, at the Post Office at Jersey
City, N. J., under the Act of March 3,
1879.

„С В О Б О Д А“

Газета для руського народа в Америці і орган
„Р. М. Союзу“, виходить що тижня в четвер і
коштує:

в Америці на 12 місяців	\$2.00
в старого краю на 12 місяців	\$2.50
в Америці на 6 місяців	\$1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Адреса:
„С В О Б О Д А“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.Гроші треба посилати в режістрованім ли-
сті, або через експресовий або поштовий моні ор-
дер. Моні ордер, то є грошовий переказ, котрий
отримуєте від почтара або агента на експресово-
му офісі, пішіть на нашу адресу, бо без того
ми не годні грошій дістати.Дописки просить ся писати лишень на одній
стороні картки. Дописки, непригожі до друку, ви-
кидаються, наколи з гори не було зазначено, що
надіє ся їх звороту і не було залучено марок
на зворот.За всі оголошення (адвертайзменти),
поміщені в „Свободі“, Редакція не від-
повідає.

Голос зза могили.

Понизше подаємо статтю покійного о.
Гр. Грушка, яка мала вийти свого часу
до ювілейного числа „Свободи“. Та
важка недуга не дозволила Покійнико-
ви прислати сеї праці на час; понизша
стаття наспіла в пару місяців по виході
того числа, для якого була призначена.
Та се не зменшує її вартости. І тому
містимо її у тім числі, як голос зза мо-
гили Того, що був Прометеєм нашої
американської Руси-України.

ДУМАЙ І ДІЛАЙ!

Радість, радість, велика радість —
се торжество „Свободи“, празник двай-
цятлітньої, культурної праці, узнане тру-
дів і труженників коло добра і згурто-
вання українських переселенців на віль-
ній землі американській.Свобода — се клич, котрий від сім
віків гомонить по цілій європейській
Україні, свобода — се бажане, котрим
живуть Українці в Америці.Свобода, сей гармонійний звук по-
неволеного народу, скликає вже від
двадцять літ українських переселенців
до гурту, до громадянської праці куль-
турної посеред себе і для себе.Двадцять літ — то за мала, навіть
дуже незначна доба часу в розвою на-
рода, але відносно до переселенців, є
се шмат часу, в котрім можна пребо-
гато корисного здійснити для добра е-
мігранції.Усіхні сеї праці дійсно поважні: се
розбуджене народних українських по-
чуттів серед бідних наших робітників,
котрі пішли далеко за океан в незна-
ну чужину шукати щасливішої долі для
себе і своїх родин, покидаючи і родичів
і братів і сестри, близьку і дальшу ро-
дину, громаду знайомих і приятелів, од-
нак несучи в своїм серцю спомини жа-
лю і розпучки, що на рідній батьківщині,
на рідній материнщині зазнали неволю
духа і брак праці, хотай земля рідна ши-
рока і богата і хотай мали і бодрий дух
і сильні до праці руки.Ся розпучка, сей жалі за утратою рід-
ної вітчизни спричинили, що наші пере-
селенці бажали самі себе згуртувати, по-
ву Україну оснувати, і діло своє почали
з Богом, ставляючи всюди, де була біль-
ша громада, церкви величаві, де могли
почути і слово рідне і де могли знайти
розраду серця в неодиких злиднях.В будові церковей на тоті часи ве-
ликі заслуги для нашої еміграції поло-
жив о. Іван Волянський, перший русько-
католицький священик в Америці, ко-
трий є тепер парохом в Галичині коло
Теребовлі в Острівцю.Він, то є о. Волянський, не зважаю-
чи на своє здоров'я, по всіх усядах
Америци співшив з захопотою, і порадою,
щоби ставити церков католицьку, зна-
ючи з рідної історії, що церков збере-
гла наші нарід від загибелі, що церков
наша католицька є найсильнішим луч-
ником для опущених і бездомних.Діяльність о. Волянського, тяжка і
важка, заслуговує на вдячний спомин ще
і задля того, що коло церкви повста-
вали зараз братства, в котрих нарід
громадив ся, вчив ся, пізнавав свої всі-
лякі потреби і поволеньки щораз силь-
нійше маркував своє істноване за оке-
аном, нераз в відрадніших часах ви-
силаючи сердечні привіти і запевни
лучшу будучність до старого краю.Хосенний сей труд о. Волянського
величає ся тепер великим народним до-
бутком, бо сотки церковей, здвигнених
щирими лептами зарібняків, доказують
живучости і ідейности українського на-
роду, порозсіваного в більших і менших
громадах Америци так, що небаром, по
літах невиспущих трудів оказала ся по-
треба єрархічної організації церковної;
наслідком того бажання всего народу, та
при видатній, моральній помочі митро-
полита Шептицького, римський престол
установив дотепер двох єпископів для
Америци для береження нашого обряду
під покровом римського папи, голови
вселенної Церкви.Яке значінє має для поневоленого,
позбавленого своєї державности украї-
нського народу єпископат, кожний в
глубині душі своєї як найлучше відчу-
ває; єпископат руський — то одинока
народна власть, яка лишила ся Украї-
нцям, і тому належить нашим Влади-
кам їх працю під кожним зглядом уле-
кшати, памятаючи, що Поляки завсїгди
Українцям підсудують схизму, а Моска-
лі закаржують бути католиками, бо в сей
спосіб лишень тоті наші сусіди-при-
ятелі можуть постійно сферу своєї діяль-
ности посеред Українців до часу підтри-
мувати в обаві, щоби весь український
нарід не пізнав свого питомого станови-
ща, щоб весь український нарід не ска-
зав „ми католики“.Організація церковна в Америці нині
вже є сильніша і посідає трівку під-
ставу в своїх Владиках до дальшого по-
стійного розвитку на славу Бога і на-
рода; і тішитись лишень треба, що
щораз більше чільних становищ зай-
мають Українці, бо так пригадують
світоти своє істноване.Правда, церкви і братства згуртува-
ли коло себе переселенців, дали не ма-
лий почин до громадянської праці, до
основана шкіл, але бракував ще серед-
ник, котрий би загаль наших переселе-
нців знакомили на заможській країні з та-
мошніми справами, підносив і кріпив
на душі до лучшої долі, ввязав сильним
ланцюхом порозкиданих по всіляких фа-
бриках, стейтах і фармах Українців, бра-
кувало ще українське друковане слово.Якась туга, якийсь сум стискав сер-
це, наколи Українець задля браку своєї
газети, довідував ся о собі самим чи то
з польських чи словацьких газет,
де наші справи нераз дуже ложно пред-
ставляли.Отже в тих обставинах зродила ся
у мене мрія видати власну часодись,писану українським серцем, в украї-
нській мові, навівну українським духом.
— Але від мрії до діла дуже далеко;
бо охота сильна і віра бодрі на нове
діло, однак до сего ще треба було і
фондів бодай би і найменших. — Бог
кріпнув, люди захохотували і я набрав
відваги. Зразу моя сьміла думка ух-
дила за перозумність і очайдушність.
Помимо всіляких трудностей і перешкод
постановив я видавати українську газе-
ту, називаючи її „Свобода“, бо украї-
нський нарід від віків бажає свободи. —
Врадований, що вже маю і назву газети,
замовив я в фабриці наголовок „Свобо-
да“ за 25 доларів, котрий до тижня ме-
ні зладжено і віддано. Але що далі по-
чати? І знову важкий сум впаав на мою
душу, що не дам собі ради з так
поважним ділом. — Нова розпучка, що
зачата робота скінчить ся нічим, що за
слабі мої сили до довершеня забаганого
цілі. Але тоді прийшов мені нечаяний в
поміч п. Діонісій Салай, котрий як зна-
ток завів мене до торгівлі друкарських
причандалів, де за 100 доларів за його
вказівкою справив я все потрібне до пе-
чатання газети; почім, наче Робінзон, з
великою утіхою вернувся до своєї до-
мівки в наді, що вже в супереч всім
періонам мій плян здійснить ся, Бог
поміг, артикули знайшли ся, а п. Салай
яко перший складач „Свободи“ укладав
черенки і так вийшов перший номер
„Свободи“, котрий майже в мить наші
переселенці розібрали, даючи тим на-
глядний доказ, що українська газета
була дуже потрібна.З піднесенням чолом, з подвійною ви-
тревалою видавався далші числа
„Свободи“. Небагом прийшла радісна
новина, що турток священиків і деко-
трих образованих і свідомих робітників
задумав завязати свій народний „Союз“,
бо наші братства церковні і хмара по-
одиноких робітників належали до словен-
ських сполків, єднот і т. д. і в сей спо-
сіб підпомагали своєю кєрвавицею чу-
жизців, нераз дуже ворожо против У-
країнців успособлених.Ах! як се легко задумати свій „Со-
юз“ завязати, але як тяжко та трудно
діло зділати! Треба насамперед поборо-
вувати вроджену нам нехитість, зневіру у
свої власні сили, розігнати всілякі сум-
ніви, байдужих захопити, пояснити цілі
і доказати легкість задуманого діла, та
слабодухів на свій бік приєднати.Тут мала „Свобода“ вдячне поле
до праці і з молодечим серцем і з го-
рячим запалом понеріла красні змагання
оснувателів „Союзу“; в кождім своїм
числі живими красками малувала хосен
„Союзу“ і виказувала постійно, що честь
народна, що гідність власна вимагає,
щоби кождий український робітник був
членом „Союзу“, щоби кожде братство
церковне вписувало ся до „Союзу“, що-
би як ті бідні опущені сироти не блу-
кали по чужих сполках, єднотах, соеди-
неннях і т. д.З початку робота йшла дуже пияво
помимо накликувань „Свободи“; але вже
по першій конвенції „Союзу“ повстало
нове житє, новий рух, скріпила ся віра
в свої власні сили і змагала ся надія
на нове, чесне, добре діло; крім байдуж-
их і невірних була тоді ще богата тьма
своїх ворогів, які кидали величезні ко-
лоди на шляху ведучім до означеної ці-
лі, до призадуманого мети.До таких ворогів „Союзу“ і „Сво-
боди“ належав передовсім п. Юрко Жат-
кович, хоч з українського роду, призна-
ючи ся гордо до мадярської національ-
ности.Треба признати, що п. Жаткович,
людина рухлива, здібна, оснував „Со-
єдиненіє“, де був в одній особі і пред-
сідателем і секретаром і касієром, ви-
давав язичем „Американський Вістник“,
в котрім ярко виступав против „Свобо-
ди“ і „Союзу“ та без жадного успіху,
бо „Союз“ кріпшав щораз сильнійше і
„Свобода“ здобувала щораз ширші кру-
ги прихильників і пренумераторів.Але сій діяльності п. Жатковича не
можна дивувати ся, бо він — то неща-
сливий тип Українця, який витворила
державність угорська. Дай лишень, Бо-
же, щоби він і його прихильники пізна-
ли свій блуд, щоби змогли працювати
на народній ниві, бо наша Україна, як
добра мати, хоче згуртувати коло себе
всіх своїх синів, плаче і сумує за ко-
ждою заблуканою одиницею, а тішить ся
з навернення, прощаючи і пускаючи внепам'ять навіть найтяжчий провини.
Так судилось „Свободі“ боротись зі
своїми рідними ворогами... і вона ви-
шла побідно, бо ідейну, чесну працю му-
сить окрашати явна слава яко найпо-
відніший узол в суспільній діяльності.Тому „Свобода“ торжествує заслу-
жений свій празник, ювілей двайцятлі-
тніх відвічальних трудів на заможській
крайні при числивім узнаню всего украї-
нського народу. А ті короткі спомини
з недавньої минувшини най будуть мн-
лою захопотою, щоб в кождій українській
хаті була своя „Свобода“, щоб кождий
Українець в Америці був членом свого
„Союзу“.о. Григорій Грушка,
парох Пеняк.Окрім посмертної згадки, написаної
о. Н. Дмитровим, а поміщеної на пер-
шій стороні отсего числа „Свободи“, по-
даємо понизше некрольоґ про незабудої
пам'яті о. Гр. Грушку, який появил ся в
ч. 112 львівського „Діла“. Із сего не-
крольоґу видно, що і в старім краю мав
Покійний своїх „приятелів“, з якими
боров ся із молодечим запалом і енер-
гією для добра та щастя тих „менших
братів“, котрих любив цілою своєю ду-
шею аж до гробової дошки. Ось що пи-
ше „Діло“:О. Григорій Грушка, парох Пеняк,
помер в 58 році життя по довгій, дволіт-
ній, тяжкій слабості, параліжі, маю-
чи за собою около 30 літ праці душ-
пастирської. Покійний походив зі селян-
ської родини і яко талановитий хлопець
ходив до шкіл народних і гімназій у
Львові, де зазнакомив ся яко школяр
з пок. митр. Сембратовичем, котрий
пізнавши великі здібности і характер
молодця, щиро ним захоплювався і ва-
слав на науку богословія до Риму, ко-
тру докінчив у львівській університеті.
Зіставши священиком, довгий час був
у Львові проповідником катедральним,
а потім поїхав до Америци. Тут осну-
вав покійний першу українську часо-
пис „Свободу“, котра богато причи-
нила ся до злуки американських Украї-
нців і піддержувала охоту до основана
„Руського Союзу“. В Америці в наслі-
док непорозуміння з латинською єрар-
хією церковною перейшов Покійний на
схизму, що улекшило йому часовий по-
бут в Росії, де чекали його великі до-
стоїнства; сам цар обдарив о. Грушку
спершу срібним хрестом, а вкортілі по-
тім також дорогим около 700 рублів
вартости золотим хрестом з ланцюхом.
Однак покійний, хоч після сих від-
знак надіяв ся великих почесностей і мав
красні вигляди матеріальні, не лишив
ся в Росії, бо за золото і достоїнства
не міг продати своєї совісти, не міг гля-
діти на обдурюваний свій нарід через
тамашню управу церковну і державну.
Тому покійний покидає Росію, відбу-
ває тверду покуту церковну у тутеш-
них Василян і потім через кілька літ
як бідний бурлака був адміністратором
в кількох парохіях, аж нарешті опинив
ся постійно як парох в Пеняках, де
около 8 літ позіставав. Тут богато заслу-
г і праці положив о. Грушка, освідомив
темний нарід, заложив читальню „Про-
світлі“ і зібрав на дім сеї читальні за
посередництвом американської „Свобо-
ди“ гроші, та сим поставив трівку під-
ставу для просвітного руху в Пеня-
ках. З пагоди ґрунвальдського обходу
в Пеняках наразив ся Покійний на дов-
гий дволітний процес з латинським со-
трудником о. Вячеславом Львом, ко-
трий не зважаючи на цензури церковні,
на клятьву (excommunicatio maior latae
sententiae ipso facto) за тягнене свя-
щеника перед звичайний суд, процесу-
вав зажерто спаралізованого Покійно-
го, жадаючи острого укарання; однак
безуспішно, бо о. Грушка від всякої
вини зівстав увільнений. Що до сего
процесу — то властиво після тутешньої
опинії — провадив його п. Тадей Цен-
ський, бо його економ Володимир Бо-
бовник, з роду Русин, найбільше сим
процесом займав ся і сам один був
лише обтяжуючим свідком. Покійний
хотів ще в Пеняках оснувати при цер-
кві селянську касу хорих, бо вдив, що
богато людей умирає передчасно вла-
сне ізза браку опіки лікарської, але
смерть сего наміру не дозволила йому
здійснити.Варто ще згадати, що Покійний в
сїчні с. р. писав приватно до митро-

полита, щоб усеунути ріжницю календарську, котра нам нікоду приносить.

Похорон відбув ся при співучасті євѣн. з трох деканатів: підкамінецького, залозецького і олівського і многих тисяч докочинських селян, котрі ревними співзвуччями працями свого євѣнника і провідника, знаючи, що вже подібного парона не дістануть, бо чоловік коляторки, Тадей Ценський, має майню русофільську і стоїть на сїм, що цар російський — то король польський. Не був на похороні н. Тадей Ценський, бо сором видко не дозволив йому бути присутнім на похороні так заслуженого чоловіка, котрому він багато докучав. В. Й. п.

Вісти з Галичини.

Наша стара вітчизна, Галичина, переживає тепер горячий час. Галицький сойм розв'язаний та розписано нові вибори.

Оті вибори мають для нашого народу величезне значіння. Тут вже не йде лиш про се, скільки наших послів засяде у галицькому соймі, але о се, чи нашому народови бути, чи загинути на своїй-же рідній землиці.

Старий сойм розв'язано виключно лиш через се, що він не був в силі перекласти виборчу реформу. Бо коли наконці по п'ятилітній боротьбі між польськими партіями, що домагали ся виборчої реформи та репрезентатцією українського народу прийшло до якої-такої згоди, тоді внаслідок у спілці з польськими біскупами повалили компромісний проект виборчої реформи. І тим вони вбили не лиш виборчу реформу, але разом і сойм, бо сойм, нездбний до переведення виборчої реформи, стратив усяке оправдане свого існування.

І тому партії так польські як і наші, які стояли за переведенням виборчої реформи, зажадали від правительства безпроволочного розв'язання сойму. Се жадане сповнило австрійське правительство і розв'язало цісарським рескриптом з 9-го мая с. р. сойм, сойм ворогів українського народу в Галичині і противників виборчої реформи. Нові вибори з курії сільських громад розписані на день 30-го с. м. Отже лиш дуже короткий час ділить наших братів і батьків від хвилини, коли стануть до рішучого бою, до бою, у якому рішати-ме ся питане для нашого народу: бути чи не бути. Бо новий сойм має виключно занятися виборчою реформою, а єсли підчас виборів побідять вороги, єсли наш народ не потрафить вислати своїх найчільніших синів, то відвічні наші вороги залікують і раз на всегда відберуть нашому народови навіть дрібку і тих прав, які він кровю своїх мучеників до тепер добув на рідній своїй землі.

Читаючи галицькі часописи, ми бачимо, що наш народ вповні зрозумів вагу хвилі і випукує всі свої сили, аби вийти побідником, аби добути собі право стати господарем на своїм обійсті. Та всяка боротьба, щоб могла принести перемогу вимагає коштів, вимагає грошових датків. А наш загаль знає також і се надто добре, що від нікого не надійти ся йому ніякої помочи: він зданий лиш на сю поміч, яка пливе з добровільних складок. І наша американська Русь-Україна у сій найтяжкій хвилині не сьміє лишити свою Неньку без помочи. Складати віча, збирати на них датки — нема вже часу. Тут треба помочи скорі, безпроволочно, треба праці, що має зробити ся протягом отсього а найдалше слідуєчого тижня. І тому ми кличемо людей доброї волі, із руським серцем і людською душею, аби вони весь сій тягар взяли безпроволочно на свої плечі. У всякій місцевості чейже найде ся одна одиниця, що пожертвує пару вечерів і піде по руських домах сколектувати по пару центів. Зібрані в той спосіб гроші належить безпроволочно — найліпше телеграфічно — післати впрот на книжочку ч. 15.000 Краєвого Союзу кредитового у Львові, Ринок ч. 10. або хто схотів-би, до нашої редакції, відки усі надіслані жертви найдалше по день 15-го с. м. відіслано рівнож на повишшу адресу.

До діла отже, патріоти!

Другою справою, тісно зв'язаною з виборчою реформою є димісія дотеперішнього галицького намісника, д-ра Божинського та іменоване нового, д-ра Коритовського.

„Діло“ подає вельми цікаву характеристику нового намісника, з якої можна витягнути деякі здогади що до будучої його діяльності. Іменно в минулому д-ра Коритовського єсть деякі такі моменти, які кажуть надійти ся, що новий намісник буде урядником, який стояти-ме строго на сторожі закону. І так своє урядоване як шеф державних фінансів в краю Коритовський розпочав від винищення корупції при обслуговуванні податкових інспекторів. Перед Коритовським посади податкових інспекторів продавано.

Податкові привілеї шляхти, проти котрих виступив Коритовський, були дуже великі. Обшарники платили дуже малий податок ґрунтовий через низьке оцінювання доходу (катастрального) з їх посіlostей; вони також мали звичаєве право залізати з податками так довго, аж доки не прийшла пора ставити внесене на відписане податкових записок „неможливих до стягнення“. Обшарники, а особливо польські єпископи і польські капітули мали звичаєвий привілей, що їх фасії податкові уважали ся властими скарбовими за такі, в котрих правдомовність не вільно було сумнівати ся. Коритовський і тут відступив від традиції краєвої дирекції скарбу. В часі послідної ревізії катастро ґрунтового, він, хоч не зрівняв катастро ґрунтового доходу ґрунтів домінікальних з доходом ґрунтів руських, але всетаки, бодай трохи підвищив катастро ґрунтового доходу і податковий тягар обшарників. Коритовський наказав також нильнувати, щоб обшарники не залягали з приписаними податками аж до їх відписання.

Сей „фіскалізм“ Коритовського розрухав проти него всю класу галицьких обшарників.

Віча проти „податкового гнету“, щоб усеунути Коритовського, вже мали досягнути свою скриту ціль, коли Коритовський послав тарпівський капітул завернути фасію податкову з жаданем зладження нової, бо фасія предложена скарбовими властями за песимістично оцінює доходи капітули. До акції обшарників проти Коритовського прилучили ся акції польського єпископату, обуреного, що хтось посмів польське духовенство підтягати під австрійські закони податкові. І обшарниково-біскупський олігархії дефавдантів податкових було би тоді повело ся зробити кінець урядовій кар'єрі Коритовського, якби не те, що як раз в тім часі його покликано на шефа фінансів цілої держави.

Коритовського характеризує також конфлікт з таким претендентом, яким був покійний ґр. Потоцький. Будучи ще маршалком краєвим, Потоцький дав раз Коритовському відчувти, що ц. к. урядник державний, хочби і на високім становищі, ще не є те саме, що польський магнат. Коритовський рішивсь показати Потоцькому противне. Нагода лучилась тоді, коли фонд краєвий, вибравши вже з державної каси „на рахунок“ 6 чи 7 мільонів, зажадав дальшого завдатку. Асигнувати, підписаною Потоцьким. Коритовський не прийняв і гроший не дав, заявляючи, що у рево нема ніяких краєвих грошей ані гроший Потоцького. Потоцький остовнів, коли післяне повернув з порожнім мішком і переповнів заяву Коритовського. Прийшовши до себе, Потоцький явив ся сам у Коритовського, і з такою міною, з якою польський магнат звертає ся до свого неслухняного слуги, спитав: „So to znaczy?“

„Чи край депонував у мене гроші?“ — спитав холодно Коритовський.

„Ні... Але...“

„Як ні, то як може край приходити до мене з асигнатою? Краєвих грошей не маю, отже краєви жадних грошей не дам!“

Потоцький обернув ся і не попрацював ся вийшов. Аж на інтервенцію з Відня, Коритовський, як підчинений міністерству фінансів урядник, виплатив краєви жадану суму грошей.

Як енергійно і безперемонно поведив ся Коритовський з галицькими панками, possessionati, коли вони не хо-

тели угнутись перед законом і зарядженням влади, євѣнчить між ними отсей факт: Один гербовий і впливовий обшарник не платив ніколи податків. Коли раз інспектор податковий заявив йому, що його податкова свобода скінчилась, бо від Коритовського вийшов такий приказ, шляхтич єперну висьміяв інспектора і виганьбив його. Як показало ся, що урядник не жартує, шляхтич поїхав до Львова і навіть не зачавши в двері, внав до бюро Коритовського і став з ним висварюватись. Не помогли пояснення Коритовського, що є якісь закони податкові, та що скарбова власть мусить закон виконати. Шляхтич став викрикувати, що „то пруські звичаї, але ми, Богу дякувати не в Прусах і президент дирекції скарбу нехай собі вибє з голови всяке стягане податків!“

Коритовський відповів цілком спокійно: „Як вам пруські порядки не подобають ся, то, як хочете, я з вами поступлю не по пруськи, але по старопольськи. Закличу возного і кажу вас викинути за двері!“

Енергія, з якою Коритовський нищив корупцію, його конфлікти з шляхтою і з єпископатою, його демонстрація проти магната дуже близького двірським кругам, доказують, що новий намісник — як схоче, то з'уміє стати на сторожі закону і як урядник вилучити ся зид терору пануючої в Галичині бюрократично-обшарницької олігархії. Його уряднича минувшість доказувала би, що він, як схоче, то змо-

же дати Галичині перші легальні вибори, що з'уміє зломити, виборчими надужитими здобути силу противників виборчої реформи. І се власне найбільше займає під пору уми наших братів в Галичині. Питане лиш, чи він схоче се зробити?

ВЕЛИКА БОРБА.

Найбільші борби, які колинебудь зведено, є ті, котрі мусимо зводити самі з собою. Лиш деякі вийшли з подібних борб побідоносно. Треба дуже багато сталости і самопожертви, аби апетит і вимоги кожного заспокоїти. Заходить завсїгда боротьба поміж зломом і добром гадкою. Як добра гадка побідить, чоловік захоронить своє житє й здоров'є, а у многих случаях свою честь. Здоровий ум не дозволить нам зіпсути наш жолудок, ослабити нерви і каже уживати вимаганих ліків, коли заходить потреба. Єсли органи травлення якоїсь особи не єсть в цілковитім порядку, нерви ослаблені, недостача крові, повинно ся негайно ужити Трінера Американський Еліксир Гіркового Вина. Сей лік вичистить органи травлення і удержить їх в чистоті, допоможе в травленю, скріпить організм. По всіх другосторах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill.

На усуненє болюв з мязів і сугавів уживайте Трінера Лініменту.

ДРУКАРНЯ
Свободи
виконує всякі
ДРУКАРСЬКІ
РОБОТИ
ГАРНО
І ПО
НИЗЬКИХ
ЦІНАХ.

УЖЕ ВИЙШЛА
З ДРУКУ
дуже цікава кни-
жочка п. з.:
„ПРИНЦ
— І —
НУЖДАР“,
яку можна купити
в друкарні „Свобо-
ди“ по ціні 50 цен-
тів за штуку.

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“
можна дістати сліду-
ючі книжки:

Збірник найкрасших пісень перь.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, ч. II.	5
Гарна оправа.	
Бог радість моя	1.40
Хліб Душі	1.80
Хліб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога до неба	1.00
Дорога	1.70
Дорога, мал. й	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Молитвослов	1.50
Звичайна оправа.	
Зборничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Милосердія	1.80
Друки.	
Книжки колекторські церковні 100 штук	7.00
Метрики шлюбні	3
Метрики смерті	3
Поманки за померших	10
Папір листовий з вінетами, оден	2
Книжки для опікунів хорих	1.00

Проч з бритвами!
Наш порошок усуває сєйчас волосє з тварі, борода і де би не було, без жадного болю, не лишаючи жадних слїдів по собі. Висилаємо пакку того порошку за 1 долар, пробні дози за 50 центів. Пришлїть 1 долар через монєй ордер або в реджістрованім листі або поштовыми марками, а ми сєйчас вишлемо порошок з поясненєм, як його ужити.
Адреса:
Dr. BELLIN'S CO.,
55 DELANCY ST., NEW YORK.
Потреба агентів.

500 доларів нагороди.
Дажо кождою, хто нам докаже, що при уживаню мого ново-винайденого средства т. зв. „ANTIGER-MINE“ не виростє буйне волосє, борода або вуси.
Наколи Вам до сєй пори нічого не помогло, то не відкладайте а попробуйте ще мого нового, чудового средства.
Ціна сєго средства тільки 2 долари. За успіх гарантуємо. Письма і гроші пошлайте до:
UNION MEDICINE CO.
531 Tremont Ave., New York, N. Y.

Слухайте панове! Не дайте себе внаєскувати! Чи знаєте про те, що шифкарти подешевїли? Хто їде до краю, сєй нехай не платить більше як 25 дол. за шифкарт! Тільки належить ся! Тільки ми беремо! Експресові пароходи! Пишіть тільки до нас! Довідаєте ся правду!!!
25 ДОЛЯРІВ ШИФКАРТА ДО КРАЮ
Особні каоти! Домовий харч! Даємо нічліг! Відстаєлаємо пакунки! Вирабляємо відлиний переїзд через границю! Шукаємо за костюмерами аби їх задовольні а не внаєскувати! Переконайте ся! Шлїть завадатку 3.00 дол. до повисшої ціни або пишіть по інформації.
\$25 дол. ШИФКАРТА З КРАЮ ДО АМЕРИКИ \$25 дол.
AMERICA EUROPE CO., 109 Greenwich St., New York.
19—22 Число телефону 4548 Rector.
А хто хоче тільки за 5 доларів поїхати до краю на найліпших шифках, нехай напише на адресу: **AMERICA EUROPE CO., 109 Greenwich St., New York.**

ХОРІ ЛЮДИ!
Чи страшили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?
Десь за днем, тиждєнь за тиждем, місяць за місяцем, рік за роком, завимає ся ліченєм хорих людей. Представте собі, скільки хорих і уже вилічєв, а скільки хорих і украсив житє. Коли Вам лїкає подібне терпінє, то вибравши так важких лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разі сєйчас зверніть ся до старого опитного спеціалїста, яким є
Dr. LEONARD LANDES,
140 E. 22nd St., New York, N. Y.
Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоб спасти житє і объяснить Вам недугу. Лічу уже 20 лїт а найліпшим результатом всі недуги як безсильно, затрєсне кров, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, очей, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більш знанї електричні апарати і Х-лучі, за помічю котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, для того що сьуть дорогі. Хемічне розслідуванє мочи. Не відкладайте до автра, а сєйчас приходїть до власного лїкаря:
Dr. L. Landes,
140 East 22nd St., New York, N. Y.,
betw. 3rd & Lexington Ave.
Приймаєть ся хорих в години: від 10-ої рано до 8-ої вечєр, а в недїлї від 10-ої рано до 4-ої вечєр. — Поради даром.

„За сестрою“,
дуже красна повість з козацьких часів, до набути в друкарні „Свободи“ за 35 центів. Тверда оправа.

Русини Пітсбурга!
Чи Ви знаєте
що гроші, то сила?
Старайте ся пієнати та пічіть складати свої опадности в стейтовім банку на рові вулиці
Carson і 14-ої.
„Сей банк є одним з найстарших і найпевніших банків, що цілковито забезпечує Ваші опадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, євѣнські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звїт стейтових контролєрів...“
Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найліпшій лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по поштоvim курєрї.

German Savings & Deposit Bank
cor. 14th & Carson Sts.,
South Side Pittsburgh, Pa.
И. Е. Рот, прєв. А. П. Міллер, кас.
Ол. Бучак, уряд. банк.

Іван Франко.

Притча про красу.

Арістотель мудрець Александра навчав і такий у альбом йому вірш написав:

„Більш ніж меч і огонь і стріла і коса
Небезпечне оруже жіноча краса.

„Тільки мудрість, наука і старші літа
Подають проти неї міцного щита.”

Арістотель мудрець по садочку гуля, —
Бач, Аглая іде і очима стріляє!

Та Аглая, котрої надземна краса
Звеселяє людей і самі небеса;

Та ідких її слів і шпаркого ума
Всі бояли ся, навіть цариця сама.

Арістотель дівчині гаразд придививсь,
Як повз нього ішла, низько їй покло-
[нився.

І промовив: „Аглає, благаю, молю!
Над всю мудрість, над сонце тебе я лю-
[блю.

„На часок-волосок вволи волю мою!
Чого хоч, зажадай, я для тебе зроблю.”

Усміхнулася Аглая. „Сеж почесть мені,
Що на мні зупинив свої очі ясні

„Той мудрець, що пишаєсь ним Греція
[вся,

Що умом обняв землю, зглубив небеса.

„Я твоя. Що захочеш, зо мною чини,
Лиш одну мою просьбу в тій хвилі сповни.

„По саду тім, де вють ся доріжки круті,
Пів години мене провози на хребті.”

Усміхнувся мудрець. Дивні примхи в
[дівчат

Та дарма! Обіцявсь, то вже годі бурчати.

І хламиду він зняв і рачкує піском,
Його очі Аглая закрила платком,
І сидить на хребті й поганяє прутком.

Так заїхали враз аж на площу садка,
Де під тінню дерев край малого ставка

Александр сидів, його мати й весь двір, —
Срібний сьміх там лунав і пісні й брень-
[кіт лір.

А Аглая кричить: „Ну, мій ослику, ну!
Ще мінуточки дві! Ще мінутку одну!”

Аж у круг двораків його дівка пуста
Завела і зіскочила живо з хребта,

І платок із очей поспішила ся знять...
Що там сьміху було, то й пером не спи-
[сать.

Арістотель мудрець Александра навчав
І такий у альбом йому вірш написав:

„Більш ніж меч і огонь і стріла і коса
Небезпечне оруже жіноча краса.

„Ані мудрість, наука ні старші літа
Не дають проти неї міцного щита.

„Се я сам досвідив. Лиш мертвець та
[сліпець

Може быть проти неї надійний борець”.

Гая.

Нове перо.

„Якеж воно гарне! А як блищить
ся, — ніби срібне” — думав Антін, о-
глядаючи своє нове перо.

Виняв з торбинки ручку, заложив
обережно перо і знов приглядався. Він
раз прижмурював очі, раз отворяв ши-
роко; раз тримав перо перед самим по-
сом, то знов витягав руку і з далека
глядів на него. Вкінці положив перо
на лавці і гладив легенько пальчиком.
дуже легесенько, щоб не поцувати. При-
тім усміхався щасливо, бо він пер-
ший раз мав нове, цілком нове перо;
— за два сотики, за цілих два сотики.

О! якеж воно дороге! — Але зато
гарне — дуже гарне. А як ним мусить
ся добре писати — го — го! Антін до-
тепер все писав старими перами, що
драпали немилосерно. Діставав їх від
товаришів. Богачки сини купували со-
бі часто нові пера, а старі, ніби мило-
стиню кидали бідному Антонові.

Аж колись тут трафилась щаслива
пригода, котрій Антін завдячував своє
нове перо. То було так:

Бавився собі Антін на дорозі, а
недалеко, в рові пасла якась жінка гу-
си. Вона прикликнула Антона і сказала:
„Може би ти, дитинко, мені гуси попас.
Я дуже не маю часу, мушу йти в поле”.

Антін зараз взяв ся пасти гуси. Пас
до вечера так добре, що як їх ввечер

загнав домів, то вже нічого не домага-
ли ся їсти, тільки посідали спокійно.

Тота жінка дуже утішила ся, що
Антін так добре напас гуси і дала йому
два сотики. І за ті два сотики купив
він собі нове перо. Тішився ним дуже,
а як учителька сказала писати, він ле-
гонько послинив кінчик пера і вмочив
в чорнило дуже осторожно, та почав
писати. З початку трохи твердо йшло,
але опісля як розписало ся, то вже са-
мо бігало по папері і ставляло букви
такі гарні, тоненькі, що Антін не міг
надивитись. Він промовляв до пера ні-
би до когось живого: „Перочко моє ми-
леньке, якеж ти гарно пишеш! Як я
тебе люблю!”

Відтак сказав до свого товариша
Гриця: „Та диви, Грицю, як се перо
гарно пише! Вже пані не будуть гні-
вати ся на мене, що я погано пишу.
З тої задачі я певно буду мав дуже
добре”.

Гриць глянув і аж отворив ротик,
так зачудувався. „Кількож воно ко-
штує?” спитав.

„Та два сотики”.

„Не може бути” відказав Гриць.
Воно так пише, якби що найменше ко-
штувало десять сотиків або й корону”.

Написали задачу. Антін осторожно
повитирав перо в полу, відтак загнув
його в папірчик і сховав до паперової
торбинки, котру йому Гриць умісно на
пера зробив. Положив під лавку, тай
вибіг з другими дітьми на перерву.

Всі діти вибігли бавити ся, тільки
один Гриць лишив ся в школі. Він бу-
цім то писав, то витирав перо, умісно
так довго, поки всі діти з класу не виї-
шли. Як вже всі були на дворі, Гриць
оглянув ся на всі боки, чи хто не ба-
чить, відтак взяв Антонову торбинку з
новим пером, щось коло неї помайстру-
вав і вибіг скоро на двір.

На шкільнім подвір'ю бавили ся ді-
ти як звичайно. Одні камінчиками, дру-
гі гузиками, а ще інші грали в старі
пера. Антін приступив до тих, що грали
в пера і сказав: „Але я маю нове перо.
— Коби ви побачили. Ще жадне перо
на сьвітлі так гарно не писало, як
моє”.

„Але?” крикнули хлопці. Ти маєш
нове перо? — Ти? — А звідкиж ти
його взяв? Таж ти ніколи не мав но-
вого пера”.

І вони не вірили. Се розсердило
Антон, тай крикнув: „Як не вірите, то
ходіть зі мною, я вам покажу — недо-
вірки якісь”.

Всі хлопці зірвали ся з землі тай
побігли оглядати перо.

Гриць стояв недалеко них. Як по-
бачив, що Антін веде хлопців до школи,
чогось зблід, потім виняв щось зави-
нене в папірчик з кишені, тай кинув за
холяву. В тій хвилі дав ся чути зі шко-
ли сердечний плач і нарікане. То Ан-
тін плакав. Він прибіг до своєї лавки,
щоб товаришам показати нове перо, але
в торбинці не було пера.

Антін перестрашився. Шукає під
лавою, на підлозі, межі зошитами, ні-
где нема. Тоді розплакався як ревними
слезам, тай заривав: „О моє перо! —
моє, нове перо — моє прекрасне. Хтож
мені взяв тебе. Чимже я нещасливий
буду тепер писати?”

Так плакав щиро, аж другим дітям
стези стали в очі. Вони потішали Ан-
тона, що перо знайде ся, але він по-
крутив головою, зітхнув тай заголо-
сив: „Ой не знайде ся — ні — воно
було тут в торбинці, я його тут сам вло-
жив, а тепер нема. Ой бідний я, бідний”.

Збігли ся діти, прийшла учителька.
Шукають всюди. — Нема. Лазять діти
під лави, навіть під шафу зазирають, за-
ліч. Хтось отворив дверця від печі,
в попелі глядять, може який збиточник
там кинув. Шукають всі, лишень один
Гриць стоїть коло лавки, то червоніє
— то блідне. Що ся не нашукали — не
знайшли.

Як вже діти йшли домів, учителька
сказала до них так: „Хто взяв перо,
нехай віддасть, а я дарую йому вина!
Коли ніхто не відзивав ся, почала у-
чителька дальше: „Пам'ятайте, діти, що
Антонове перо пімститься ся на тім, що
його взяв”.

Почувши ті слова, Гриць зблід і
задрожав, отворив уста і хотів щось
сказати, однак не міг. Тай пішпид діти
домів.

Прийшов Гриць до дому, пообідав,
побіг в поле і забув за перо. А воно со-
бі там в чоботі думало: „Ах, ти злодю! То
ти мене взяв від мого любого па-
на, котрий мене так пестив і кинувесь
мене в чобіт! Щож ти собі думаєш? Чи
я на се сотворене, щоб лежати в бруд-
нім, подертім чоботі і не бачити божого
сьвіта? — Я правдиве сталеве перо,
за два сотики? Я повинно тепер лежа-
ти на столі, або в вигідній торбинці,
або писати гарні слова на чистім, бі-
лім папері. А як мій пан плакав за
мною. О колиб я вмело говорити, —
булиб ся всі довідали, хто зробив крив-
ду бідному Антонові і мені. Але по-
чекай! Навчу я тебе, як забирати чужі
речі”.

Вечером Гриць скинув чоботи і по-
ложив ся спати, а перо, як нога уступи-
лась, покотило ся низше, скинуло па-
пір, а знайшовши вигідне, місце межі
кілками затримало ся. Воно звернуло
острий кінець до гори, щоби через от-
вір в холяві бодай кавальчик сьвіта
побачити.

Другого дня Гриць збудив ся пізно.
Скочив з ліжка, вхопив чобіт і скорень-
ко зі всієї сили потягнув до гори. Спер
ся цілим тілом на ту ногу, щоби борше
ся взути. Втім крикнув страшно і звав
зімлілий на землю. Перестрашені ро-
дичі кинулись до нього. Відтерли і
почали допитувати ся, що йому стало
ся, а той з болу навіть говорити не
може, лишень показує на чобіт. Дога-
дали ся і стали стягати чобіт. О! як се
Гриця боліло. Він кричав за кожним
порухом. В кінці стягнули чобіт,
дивлять ся, а нога ціла закровавлена
і якесь перо стремить в підшви до
половини. Стали добувати перо, при-
чим Гриць дуже терпів і плакав.

Родичі жалували Гриця дуже і гово-
рили: „Бідний ти, мусиш так страшно
терпіти”.

„Не жалуйте мене — сказав Гриць
— бо я не варт сего, я сам собі винен.
Добре казали пані, що перо пімститься
ся на мені”.

Довго боліла Гриця нога. Як вже
міг ходити і пішов до школи, то при всіх
виявив свою вину і просив о прощєне
Антон, учительку і товаришів. Всі про-
стили йому, а Гриць ще сам наложив на
себе кару. — Всі свої нові пера віддав
Антонові, а сам пише старими. Цукорків
та медівників також не купує, — тіль-
ко ті гроші віддає на „Рідну Школу”.

Муравлі в Бразилії.

Всі роди муравлів живуть громадами і
в великій згоді. В наших сторонах за-
кладають собі гнізда по лісах чатинних,
огородах і полях, в землі і дуплавих де-
ревах, і нема місця, де би той роботя-
чий а рухливий насікомець не розго-
стив ся. Інакше діє ся в полудневій Аме-
риці, особливо в Бразилії. Александр
Гумбольд, славний розвідувач природи,
що розяснив неодну темну картину
земських країв, описує великого, чорно-
го, головатого, бурлакующего муравля
Бразилії, котрий в безчисленних грома-
дах, немов саранча, нападає людські осе-
лі і в короткім часі своїми острыми сил-
ними щокми нищить все безпощадно.

Одного разу напала нечаяно така
громада муравлів німецьку оселю над рі-
кою Ріо Негро, де виплекано немалими
трусами під жарким сонцем невеликий
садок європейських овочів. Особливо у-
далась у одного поселенця красна яблін-
ка, що зацвіла перший раз пахучим
цвітком. Що днини радував ся господар,
що днини позирив на свою вихованку
щасливим оком; вже в гадці любував ся
її принадними овочами, що пригадували
йому рідний край і неодну солодку хви-
лю молодших літ, а тут — о гірка не-

доле! одна ніч розбила всі ті милі надії.
Листки опали, ні пьвіту ні пуча, саме
голісьніке галузе остало ся. Все зліз
муравлі!

Жаль стискав серце господаря; в ду-
ші його збудила ся велика жажда пім-
сти. Бистротою Індієця слідить він лю-
того ворога: находити його гніздо, спі-
шити домів, бере сокиру і вертає духом,
а за ним ціла родина з повними конез-
ками окропу до дуплавого дерева. Смерть
і погибель ненавистним ворогам! І ско-
ро розбите гніздо полили окропом, а зни-
щивши все, що жило, отець і діти вер-
тали з лекшим серцем до дому. А тут но-
ве лихо, нова страта: щез горох, що так
густо і буйно на полі розстелив ся, що
власне нині першим плодом своїм мав
звеселити родинний стіл. І знова сте-
жить розярений чоловік за слідами не-
приятеля і знаходить гніздо в другій ду-
плавині. І знов діти живо приносять рі-
ще, кладуть кругом дуплавини, батько
підкладає огонь, страшну смерть гото-
вить.

Між тим придумала старанна газди-
ня на місце гороху иншу ярину. Весело
горить огонь на припечку, полонінь веть
ся довкола кітла, в котрім вже добре фа-
соля закипіла. Нуж солонини чим скор-
ше, бо далі родина з виправи поверне і
по трудах і зноу покріпитись схоче. От
нова нужда! Нема солонини, лиш грудя
жовтих муравлів: цілий полоть солонини
зліз! Але стоїть ще нерушений горнець
смаляцю; бере газдиня за ложку, щоби
повну зачерти; а тут новий клопіт, бо
смаляць сам ходить і лазить по ложці.
Нема иншої ради: ложка утонула в ки-
пчій справі; проворна газдиня води до-
ливає, мурашки спливають, і нуж на дух
шумувати, щоби страву хоч троха пома-
стити. Минув страх, душену фасолю всі
смачно спожили, ніхто не міркує; а газ-
да по своему звичаю наливши кави, не
дивлячись сягнув рукою в посуду з цу-
кром. Втім неначе опарений відскочив,
мороз пройшов тіло; і тут тьма муравлів
розсипалась мов з розкиненої купини. З
американською холодною кровю сягає го-
сподар опять в цукорничку, і не змінюю-
чи ані одної черти свого лица, допиває
каву чим скорше, щоби сейчас на нову
ловлю йти. Батько з хлопцями палить і
парить купини по поли і в лісі; мати з
доньками миють, шурують окропом, кур-
ять всякими способами по цілій обій-
стю, по хаті, в коморі, в пивниці, на
поді. Справдішній судний день!

Настиг і вечер; по скінчених трудах
ожидає їх милий спочинок в сьвіжій по-
стели. Уже солодкий сон стуляє повіки,
буйні мрії роють ся; але небаком тяжкі
стогни переривають хвилями темну глущу:
непокійні сні не дають спочинку, а
діти мов риби в потоку вертають ся на
постели. Гу! зриває ся властитель дому;
нешасний, не він тут господар, муравлі-
гості газдують по своєму. Стрешена ро-
дина глядять по цілій обійстю безпечно-
го кута; на дармо! Лютий ворог кидає,
щипле, пече, виганяє з хати в темну
ніч, у далекого сусіда притулку гля-
дати.

Минула страшна ніч; в хатині пу-
сто, а чорна тьма муравлів пішла в даль-
ший похід в примірнім порядку. На пе-
реді ступає товста жовто-голова старши-
на; за нею маширують почетверні непе-
реглядні ряди. Поміж рядами біжуть їх
офіцери, що кріпко порядок і лад дер-
жать. З задку епішить начальник; йому
щось пильно на перед дістати ся. Стій!
— весь похід станув; ряди розступають
ся і пропускають старшину. Іди! — і
далі жене чорна громада страшливих му-
равлів через поля і доли, через бори і
гори, через доми і двори.

**ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО ДО РУ-
СЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!**

**В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ”
МОЖНА ДІСТАТИ СЛІДУ-
ЮЧІ КНИЖКИ:**

Молитвенники і книжки богослужбні та релігійні.	
Хліб душ, латинськи- ми буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душ	50
Горі Серпе	34
Коляди	15
Молитвенник, галиць- кий	66
Молитвослов для кат. лиць	1.20

\$2 місячно

Продаємо говорачі машини Victor і
Грамофони Columbia до всіх частий
Злуч. Стійтів і Канади на легкі сил-
ти по 2 дол. місячно. Гарантуємо
наші машини на 5 літ.

Пишіть до нас по каталог машин і
рекордів, а ми Вам ціпшемо даром.

SAUL BIRNS

117 Second Ave., Dep. 1. New York, N. Y.

Укр. Тов. „Запорожська Січ“ в Нью Йорку
устроює

дня 7-го червня (June) 1913 р.

Представлене і Баль

В ARLINGTON HALL

19-23 E. 8th St.,

(між 2-гою а 3-тою евно в Нью Йорку)

Відограєть ся пораз перший в Америці

драма в 5-тих діях зі співками і танцями

А. Л. Суходольського.

ОСОБИ:

Кузьма Гордієнко, багатий
мужик І. Павловський
Кулина, його жена К. Соколовська
Настуся їх дочка Й. Бівальд-Лонтка
Андрій Безродний, робітник Ю. Рокицький
Семен Карий, старший над
робітниками В. Лазута
Горпина Ковальчукова, ко-
ханка Семена Карого Г. Шнайберг
Малашка, дівчина М. Шнайберг
Ізраїль Халамайзер, арендар В. Сьомкайло
Грицько, його робітник І. Рокицький
Слідчий судія К. Камінський
Соцький П. Васильків
Старшина А. Кавка
Вивдя, робітниця у Горді-
єнка М. Рокицька
Унтер-офіцер М. Сокольський
Федор, парубок А. Невдомський

Селяне, парубки, дівчата, арештанти.

Дірігент: О. Стетневич. Характериз.: Ю. Павчан.
Режисер: В. Білінський. Музика: п. Смолинського.

Початок точно о годині 7.30 веч.

ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ НАСТУПИТЬ БАЛЬ.

Ціни місць: I-рядні \$1.00, II-рядні 75 цт., III ряд.
і балкони 50 цт., IV-ряд. 35 цт. Вступ на салю 25 ц.

Білет можна дістати скорше у А. Грохов-
ського 111-115 E. 7th St., а в день представлення
при касі в Arlington Hall о год. 6-йй вечером.

Товариство „Запорожська Січ“ в Нью Йорку, знає зі своїх
представлень, дає зов нагоду своїм приятелям, знайомим та лю-
бителям шутки почути нову народну шутку. Позаяк шутка ся
довга, а після постанови ньюйоркського театру можна виступати
в костюмах лише до 12-ої години вночі, проте представлення за-
чне ся точно о годині пів до осмі. Комітет просить П. Т. Публі-
ку явитись точно на означений час, підчас представлення захову-
ватись спокійно і не курити.

Вже вийшла з друку давно пожадана книжка:

КАРОЛЯ, чудова повість з життя
сироти, 160 сторін 40 цт.

НОВІ ПІСНІ З СТАРИМ КІНЦЕМ,
переспівки Шипавки і Драпавки 25 цт.

ІСТОРІЯ ПРО СИРОТУ ІВАСЯ 15 цт.

НА БІЛИХ СКАЛАХ 60 цт.

ІСТОРІЯ КОЗАЧИНИ з образами
і мапою України 80 цт.

ОБРАЗКИ З РОЗВИТКУ РУСИНІВ,
популярна книжка для кожного, з
образами 75 цт.

НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКР. ЛІТЕРА-
ТУРИ І. і II. часть \$1.50

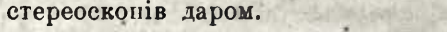
ЖИВИЙ ТРУП 15 цт.

СКОШЕНИЙ ЦВІТ, гарне оповіданє 45 цт.

Каталог книжок, інструментів і
стереоскопів даром.

RUSKA KNYHARNIA

850 Main St., Winnipeg, Canada.

Повідомлене.

Повідомляю всі братства,
товариства і т. д., що я
вирублию всі братські річи,
як: відзнаки різних форм
і величин, паси, капелюхи,
шпакси, униформи, амери-
канські фани, народні і
братські прапори, печатки,
церковні хоругви і т. д. —
На жадане посилаю лю-
страції. — Уділью безплатно всякі інформації і по-
ради. — Если кому небудь з наших людей потрібно
що купити, а не знає як і де, нехай удасть ся до
мене, а я охотно услужу. — Бсьм довголітнім чле-
ном Р. Н. Союза. — Хто хоче купити руську або
яку небудь книжку, нехай удасть ся до мене. —
Котре братство замовить від мене американську фану,
то не пожалує. — За всі замовлення і гарантую. Адреса:

STEPHEN KALAKUKA,

1009 N. Main Ave., Scranton, Pa.

РОДИМЦІ! ЧИТАЙТЕ!

Плити патефонові з найкрасшими руськими
піснями 24 цм. по 2.50 К., 29 цм. по 4.50 К.,
35 цм. по 6 К. Плити грамофонові по 2.50 К.,
4 К, 6 К і 9 К, за штуку. При більшій замов-
ленню значний опуст.

Прибори січові як: ленти червоні і синьо-
жовті, медалі з портретом Шевченка, козацькі
смушкові шапки з червоними або синими міш-
ками по 4 К; вироби різьбарські а іменно: ка-
ламари, пожі до розтінання книжок, рамці, зер-
кала, лерстені мозаїні пацьорковані, топірці
різьблені пацьорковані від 5 К., бібуляри і т. п.

Дуже гарні українські фартушки від 3 К до
12 К, вишивані краватки по 4 К, жіночі тор-
бинки ручні по 2 К за штуку і взагалі все,
що входить в обсяг домашнього промислу до-
ставляє: ОЛЕКСА ПУШНАР В КОЛОМІЇ (ГА-
ЛИЧИНА, АВСТРИЯ).

Если хто є без праці,
або пошукує ліпшої, нехай згодиться
ся до Бюро посередництва праці Hud-
son Employment Agency, 89 Montgo-
mery St., Jersey City, або 116 Spring-
field Ave., Newark. Це є одно з най-
більших бюр в сьейтї Нью Джерси.

R. J. Glick Агит
асенураційний
від огня.
Офіс знаходить ся
в WILLIAM MCCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

NEW JERSEY ПОЗІР! NEW YORK
М МИНІТИШИ
ДОСТАВЛЯ 18-го КАЛБРУ МУЗИКИ НА ПІКНІКИ, БАЛІ,
ВЕСІЛЛЯ І Т. П. ЗАБАВИ, ЯК ТАКОЖ БАНДИ НА ПУБЛИЧНІ
ВИСТУПИ І ПРОГУЛКИ ВОДОКУ. ДОСТАВЛЯ НА ЦІЛИЙ
СТЕЙТ НЬО ДЖЕРСИ І НЬО ЙОРК. ЦІНА ДУЖЕ ПРИСТУПНА.
ГОЛОСИТЬСЯ ЛИСТОВИМ АБО ОСОБИСТО ДО
М. МЫКІТЫШН
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Увага! \$25 ШИФКАРТИ ДО КРАЮ \$25 Увага!
Пощо платити \$35.00 до \$40.00 за шифкарту, коли можна поїхати
через нашу фірму пошпінним кораблем до краю всего за \$25.00
5-го, 19-го червня і 3-го липня.
Для вигоди пасажирів маємо особі кімнати, телеграф без дроту, до-
брий і смачний харч по домовому і всякі інші вигоди. На своїх кошту-
мерів очікуємо на стаціях залізничних і відставляємо на шиф, де чекуємо
їх карти корабельні.
Пишіть за подробицями або приходьте самі до
A. HERZ. 73 West Street, New York, N. Y. Тел.: Rector 2413
Хто немає досить грошей на шифкарту, може поїхати до краю
4-кошиною шифою, працюючи на ній. 22-25

ЖІНКИ! Одинока руська школа, де можна вивчитись акушерії.
По скінченню науки видаємо державний диплом,
важний на цілу Америку. Продаємо шпиталь, в ко-
трім лічимо всякі хвороби, а переважно недуги жен, не маючих дітей.
Адреса: **International College of Midwifery and Hospital**
213-215 Pittston Ave., Scranton, Pa. Dr. KULCZYSKI.
Phones: Old 4974. New 1553. 13-24

Найславніший руський спеціаліст
Д-р. Б. ГОГЕНБЕРГ,
шаний всім і в найширших кругах уважаний тепер за найліпшого русь-
кого і американського лікаря. Д-р. ГОГЕНБЕРГ відбув студії медичні в першо-
рядних університетах і шпиталях в старім краю, а довголітню тут своєю
працею здобув собі найбільшу славу і вянку много тисячів виадорочених,
які одинокі йому лише завдячують своє здоров'є.
Нехай малує щиро кожний хорий, який не знає ще д-ра Гогенберга і добре
пам'яті о тім, що здоров'є можна відискати через ліченє виключно бци-
ногомо лише д-ра Гогенберга.
Д-р. Гогенберг лічить в найліпшій все успіхом учтиво, совісно і де-
шево всякі недуги: голови, горла, легких, чахотку, біль під грудьми, не-
дуги серця, всякі терпілі жолудка, міхура і нирок (почок).
Лічать недуги жіночі як: неточности, кровотоки, білі уплави, блідницю,
цалогові боля.
Всі недуги мущин хочби застарілі: уплив насія, недостаток мужескої
силы, ломанє ніг, костей, болі в кряжах, накаженє крові найпівнішим
середником проф. Ерліха „606“. Посідає наймодніші машини електричні
і лічать ревматизм, недуги нервові і слабість сьв. Валентин.
Довершує найліпші операції при помочи знаменитого хірурга з Відня.
Хто бажав здоров'я і добра, нехай згодиться ся особисто або листовно, залу-
чаючи двоцентвою марку на відповісь. 21—
DR. B. HONENBERG,
304 2nd Ave. (betw. 17th & 18th Sts.) New York, N. Y.
Хто не вірить, нехай читає потвердження нотарем лист
Поважаний Докторе Гогенберг!
Почуваю ся до милого обовязку подякувати Пану Докторови за так
скорє і шкляковите виліченє. Через два роки зносив я мою недугу і нещає
і на дармо лічив ся у всяких докторів, які наочно мене оглядали. Д-р. Го-
генберг лигид на мій листовний опис вилічив мене скоро і з біди увільнив.
Нехай Господь Бог дає здоров'є Докторови Гогенбергові, аби міг ще
більше хорим помагати.
M. H. Minersville, Pa.

Руський будівничий

РОДИМЦІ! Чи Ви знаєте, що на русь-
кій колонії в Millville, N. J. маєте
свого власного будівничого? Я побуду-
вав там кілька домів за дуже нивьку
ціну. Будую також від \$200.00 і вше.
РОДИМЦІ! Если спровадите ся до
West Millville а маєте замір побудувати
там, то не шукайте чужих а удавайте
ся лишень до свого.

Onufrey Hnatiuk,
33 Sharp Str., Millville, N. J.

ПРЕЗЕНТА:

Фонограф, мужеску або
дамську годинку кишени-
ву прекрасно різблену і
добре золочену, гармонія
або машина до писання.
Здачуєть 2-цент. марку на інформацію.
ENGLISH ASIATIC TOBACCO CO.,
Dep. A26, 115 E. 7 St., New York, N. Y.

Dr. WARD'S

знаменита лікарська олія

\$50 Лічить аждо 12.50

СЛАБОСТІ МУЩИН

Чи Ви терпите на яку слабість му-
жеску? Чи Ви чуєте старим пер-
ед часом, учученим? Чи лічимо сла-
бості скірни і кровні, ревматичні
болі в костях і ставі. Червоні ви-
приси, болі горла, викиди на яєнку,
губах, як також лічимо корости, які
спричиняють випадінє волосє. Лі-
чимо всякі скірни викиди, додегана-
лости широк, міхура, як і другиє сно-
лучення в там слабості, ослабленє
прирост, нервового растрою, утрату
животиносав, ослабленє пам'яті і ви-
сидєнє.

Не чекайте аж Вас при-
рода перекоже і осла-
бить. Ваши важні часті
організму і нерви. Тисні-
чі людий атомало своє
жизнє через легковаженє,
непослух і опущєнє ся.

ОГЛЯДИНИ ДАРОМ.

Если не можете прийти, пишіть.

Години: від 9 р. до 5 веч.,
неділя: від 10 р. до 2 поп.

Dr. Ward

417 Sixth Ave., New York

(між 25 а 26 ул.)

16

Одинокий руський адвокат на цілу Америку

Доктор прав
ЮЛІАН ЧУПКА

полагаєть всі справи американські.
Понеже др. Ю. Чупка був адвокатом в
Галичині, длитого полагаєть нам най-
ліпше всі справи процесові, спадкові і
військові в Галичині, спорядить повно-
важати, контракти і всі правні документи
і перепровадити і втабуліції. Адреса:

Dr. JULIAN CZUPKA,
P.O. 372, 3 N Main St., Wilkes Barre, Pa.
LUZERNE Co.

Лічить свої зуби

у
Д-ра БЕРНГАРДА

КІРШЕНБАУМА

Дентиста,

знаного звиж 10 літ.

29 1st St., cor. 2nd Avenue,
NEW YORK, N. Y. 18—

Говорить по руськи.

РУСЬКА КОЛЬОНІЯ!

Не аблудити, той, котрий осі-
длить ся ще тепер в нашій око-
лиці, близько великих міст. Мно-
го фабрик, великий маркет для
фермера, кілька школи. Півна
фарм вивза як на заході, позаяк
кудуєть фарми впрест від влас-
22-27 тителя.

JULIAN RAYMOND

Box 550, Fort Edward, N. Y.

Хочете Істи?

і то Істи справу
якими любува-
лисьє ся в
старім краю, хочете перечитати старо-
краве „Діло“ і амери. „Свободу“ —
словом, если хочете перебути весело та
безжурно хвили, то зайдіть до

Григ. Кокошки

327 E. 14 St., New York.

Є се одинокє в Нью Йорку місце, де
можете стрінутись з многими нальми
переводими людми. 16

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“

МОЖНА ДІСТАТИ СЛІДУ-
ЮЧІ КНИЖКИ:

Ангел та пустельник 15
Америка 15

Американець, веселий
образ з життя народу 15

Бери та читай 30

Борба кляс і чому ро-
бітники організують
ся 15

Весела книжочка з о-
бразками 35

В Старім і Новім краю 25

Гостина сьв. Николая,
драматична гра для
дітей 10

Доля галицької сироти 5

Дешо про звір'ята 30

Дешо про права і суди 10

Дорога до свідомости 10

Емігрант 15

Жураві 10

Житє, зарібки, органі-
зації і т. п. в Злуч.
Державах 15

Зуб за зуб 10

Казки за Циганів 10

Коротка Історія Руси 10

Коломийки 30

Канітал і праця 15

Казки про Жидів 15

Книжочка рахункова 50

Марія 10

Многострадашний на-
род 20

Народний рух австр.-
угор. Русинів 15

Оповіданє про Алі Ба-
бу і сорок розбійни-
ків 20

О підземних скарбах 25

Оповіданя про заздрих
богів 10

Про нутро землі 25

Покуса 10

Про кінець сьвіта 15

Під прапором свободи.
Вибір патріотичних
декламаций 30

Ряпяр і смерть 5

Розмова Поляка з Ру-
ськом 10

Випікає доско- нало ХЛІБ

Пече легко і зна-
менито, при по-
вільнім а сталім
огни, а притім не
огріває надмірно
Вашої кухні.

New Perfection
Oil Cook-stove

Не кипить Не чадить

Випікає, смажить і варить все.

The New Perfection нафтовий
печ є чистіший як опалу-
ваний углем або деревом. Де-
шевший як газовий. Варить
всьо так добре як і кожний
інший. Опалюєть його наф-
тою і дає він найчистішу і
найвигоднішу полум'є.

Не треба носити ані вугля
ані попелу.

Не кипить. Не лимить.

Не робить пороку.

C135

STANDARD OIL COMPANY

Paterson (New Jersey)

Jersey City NEWARK

Сей новий на 4 палениска Per-
fection печ варить повний
обід від разу при менших ви-
датках, без клопоту і неви-
годи. Автоматичний прилад
вказує скільки нафти нахо-
дить ся в резервоарі.

Менші печи з 1, 2 або 3 па-
ленисками.

Жадайте від свого доставця,
щоб Вам показав патентован-
ний печ т. зв. New Perfection
зі всіми додатками, або пи-
шіть по обширніші поясненя
до

Trenton Camden

„Наші браця“.

Хто сипле громи
W kosciele z ambony,
Зубами скрегоче —
Чогож то він хоче?!
Інфула голову
Його прикрашає
А в серці чортівська
Ненависть палає.
„То sługa pański“
Братерство голосить
У Бога для Руси
Загибелі просить!!!
Та Русь від носа
Йому показала:
Biskupie-jołupie,
Для вас Русь пропала!

Пшик.

„Kochajmy się“!
Ляшок шенче
Вкраїні до уха,
А сам ножа витягає
З заду, з під кожуха.
— Ой не здурни мене, Ляшку,
Ми ся вже кохали,
Та з кохання твого, Ляшку,
Русь рабиня стала.
Вже прийшов час тобі, Ляшку,
З москалем дружити;
А Вкраїні-сиротині
Час для себе жити.

Пшик.

Від Реданції: До отсих двох віршів прислав був шан. автор дві гарні ілюстрації, але — на жаль — з них не можна було зробити клішів, бо нарисовані були не тушом (Indian ink), але кольоровим атраментом.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Спродасмо в віддаленню 35 минут їзди від Нью Йорку, в самім центрі фабричним і в місті, пляци будівляні, доми і chicken-фарми на дуже догідних уеліях сплати в місячних ратах. Школи, церков, колія і фабрики в місци, а кожний купуючий дістане сталу роботу в місцевих фабриках. Уділяєм пожичок на будову. Рефлектуючим даємо вільні карти їзди там і з поворотом.

Потрібно агентів за сталим винагородженням.

Голоситись до:

Г. Чарнецький і Ска.
REAL ESTATE OFFICE
30 E. 7th St., New York, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ КРУЖКІВ.

Приймаю замовлення на народні, українські і иншого рода костюми та сценічні прибори характеризаторські як перуки, волосся, шинки і т. н. по дуже приступним цінам. Хто хотів би випробувати ці потрібні річч до театральних представлень, а також прислати замовлення, що надішлю на 8 днів перед представленням за сал уочу адресу: **MRS. E. UNORCHAK**, 66 Sussex St., Jersey City, N. J.

Лише 30 центів з пересилкою!

Більшого розміру альбом заграничної роботи артистичних фотографій і картин, котрий містить около 900 фотографічних знімків, знаменитих композиторів, руських і чужих поетів і літературів, національних героїв, соціалістів, пануючих, президентів, славних оперних співаків і сьцівачок, знаменитих преміюваних красавиць цілого світа, гарних жевських головок і багато инших дуже інтересних та прекрасних видів і фотографій. Я висилаю сей прекрасний артистичний альбом тільки за 30 центів.

Гроші посилайте поштовою монет-ордером або в листі одноплатовими марками. Канадійських марок не присилайте.

Спішіть ся, поки альбом сей ще не розпроданий!

S. MAJDANSKY

328 6th St., Dept. M. New York.

Wisconsin Land Co.

отворила 35 тисяч акрів землі до продажу

Продаємо від 10 до 20 доларів за акер, 40 акрів і більше. Лише четверта часть належистости готівкою, решта на виплат, 6 процент. — Хто хоче мати свою хату, ферму і жити в найздоровішійм стейті, най кращійм у нас землі. — З роботи, яку даємо кождому купуючому у нас, можна виплатити куплену землю. 26 Прибудьте самі або пишіть на адресу:

GEO. SHULTZ,
1255 W. HURON STREET, CHICAGO, ILL.

ПЕТРО ЯРЕМА

руський погребник
виповичає керичі на весілля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

Російсько-Американська Лінія

Найдогідніша корабельна лінія поміж Росією і Америкою, удержуюча найбільші, найгарніші і найшвидші російські поштові нові двошпубові кораблі, як:
„РОСІЯ“ 16.000 тон, „КУРСК“ 13.500 тон,
„ЦАР“ 13.000 тон.
До Роттердаму 9 днів, До Лібава 11 днів (без пересідання)
\$31.00 — III класа — \$33.00
\$45.00 — II класа — \$50.00
\$65.00 — I класа — \$75.00
Відізд кождої другої суботи.
Звертайтесь по інформації до наших агентів або до генерального заступника:
A. E. JOHNSON & CO.
27 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

ПОРА Й НАМ УКРАЇНЦЯМ

іти за взором других культурних народів і стати „людьми між людьми“. Другі народи захвачують землі та багатства в свої руки, строять жите і стають господарями в чужій стороні, — а ми лише чорно працюєм і горюєм та дивимо ся, як другі богатіють нашою кєрвавицею.

УКРАЇНЦІ! Докажім, що й ми хочемо й потрафимо жити в своїй хаті а не комірниками. Ідім громадно **НА ФАРМИ!**

Якраз zaloжено в чудовій околиці Стейту North Carolina

Українську оселю

в якій знамениті услія господарювання і чудові вигляди для нас. Земля там знаменита і родить все — збіжжє, огородовини, овочі, кукурузу, бавовну, виноград і пр. Жива там три і чотири рази до року. Підсоне прездорове; нема майже зими, а в літі горячо не зпано. Рибні ріки і роскішні ліси. Вода чисто і здорова. Ціна 10-акрової фарми около \$500.00 готівкою або на довгдні сплати. Фарми сі поручають всякі господарські комісії державні і приватні, як також поселені вже там фармери.

По фотографії, книжочку і інформації пишіть до:

North Carolina Trucking Co.,
327 E. 14th Str., NEW YORK, N. Y.

ПРОЧ ЗІ СМУТКОМ!

Веселу забаву буде мати той, хто сировадить собі наш Красний ГРАМОФОН. Даємо на виплату по 10 цмт. денно.

Если зобов'язате ся платити 10 ц. денно, то пішлемо Вам на кредит дуже гарний ГРАМОФОН ПЛАТОНІЙ вряа з 16 рекордами (32 кусинки) асильних пісень, вальців, польок, мазурів, маршів і т. д. які собі самі виберете. Доброту наших граммофонів гарантуємо кождому на письмі. **МАЄМО НОВІ ЦЕНІ-ЯЛЦІ РЕКОРДИ РУСЬКІ**, як також **КОЛЯДИ І МУЗИКИ НА РІДНО**. Пишіть сейчас по каталогі і інформації, залучаючи марки на пересилку до: **LIBERTY COMMERCIAL CO., 343 E. 9 St., New York, N. Y.**

ПОДЯКА ДЛЯ LIBERTY COMMERCIAL CO.

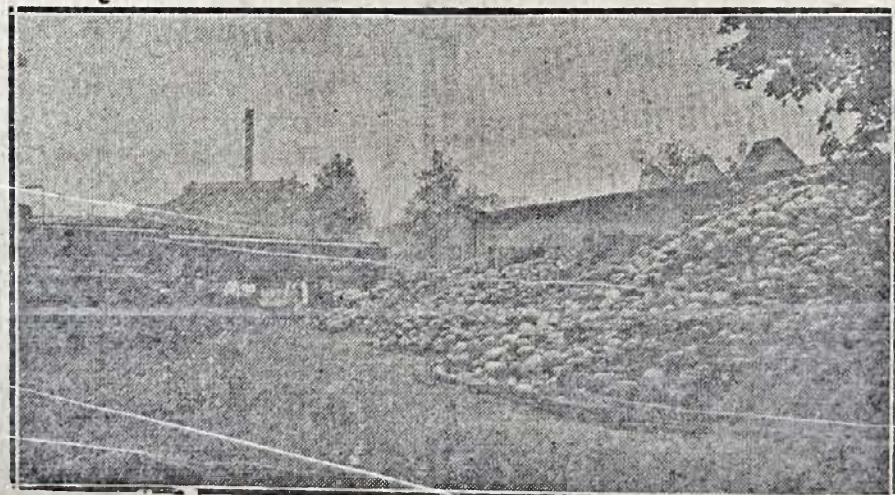
Поважані Панове!

Грамофон вряа з рекордами я отримав і дуже мені подобав ся. Жичу Вам з цілого серця, абиьте як найбільше тих граммофонів продали, бо то суть найліпші і найгарніші, які я видів. Щиро жальований коштумер **J. KWOLEK**, 99-8 St., Pittsburgh, Pa.

ЯК РАЗ ТЕПЕР ПОРА.

Родимці! Хто з Вас не бачив ще прекрасного міста Мілвіл, а передівсім першої руської колонії, нахочащої ся коло сего міста, нехай чим дуж поспішає. Як раз тепер на се найгарніша пора. Там власними очима зможете перекопати ся та оглянути сі плодотвірні сторони, провірити плодність землі та налюбувати ся прегарною околицею. Побачите, що на наших землях росте усе, що лиш душа забагне: від звичайної бульби та буряків, до найвибагливішої та найніжнішої ярини, удаючої ся лишень на землях першої якості.

Руська колонія коло міста Мілвіл є вже готова. До сеї пори ми розпродали уже повних п'ять секцій поміж наших Родимців, а тепер розпарцєювалисьмо нових кілька тисяч акрів, межуючих з самим Мілвіл, при електричній желїзници, що лучить наше місто з повітовим містом Бріджтоном.

Шакowane до вагонів гарбузів і грушок на фармі в околиці Мілвіл.

Родимці! Хто йно з Вас думає про закупно землі, то нехай че відкладає, лише най чим скорше приїжджає. Нехай не дасть ся перебічи другим. Наколи приїдете, то о всім дізнаєте ся від тих, що вже замешкали в Мілвіл. Перед приїздом просимо нас повідомити на нижшю адресу.

Пишіть по руськи, бо в нашій бюрі займають уряди Русини.

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,

476-478 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

Одинона руська реставрація отворена через цілу ніч

А. МЕНЧУНА

при 186 Second Ave., межи 11. і 12. улицею в НЬЮ ЙОРКУ.

Там можете дістати смачний обід чи вечеру за 25 цмт., а там також білярд а концерти відбувають ся що вечера.

Спеціально на сей місяць

Много живучих поза Нью Йорком не може відвідати нашого складу.

Сим даємо можливість купити за \$28.00 грамфон з 40 піснями, який давніше коштував \$55.00.

Виплата по \$2.00 місячно. Ждайте каталогу. Наша адреса:

Greater New York Phonograph Co.
308-310 Grand St., New York, N. Y.
Продаємо також всякі роди музичних інструментів. Ждайте каталог.

На біль зубів, ревматизм, пережодоване, звичайне, поношене, ревматизм і т. п. Ляжте говорити, що нема аніжко средства над звичайний в цілм світі Pain Expeller. Він є спеціальний и сей спосіб, що приносить дуже спору пильн. Фляшочка по 25 і 50 центів так в кожній аптеці як і впрямі від

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington Street, New York, N. Y.

Йосиф Драган і Й. Орловський
одинокі руські погребники в Jersey City.

Виповичають керичі на весілля, хрестини і всякі другі забави.

УСЛУГА СКОРА В КОЖДІЙ ПОРІ. Обов'язком кождого Русина є удавати ся в разі потреби до свого нового руського бізнесу, пам'ятаючи на клич: „Свій до свого!“

123 Sussex St., Jersey City.
Telephone 423-J.

“The Standard of America”

HASSAN цигаретни суть узані „Звїздкою Америки“ задля своєї надзвичайної популярности.

ВАРГІСНИЙ КУПОН находит ся в кожній пачці „Hassan“. Сі купони можна вимінати на всякого рода пожиточні презента включно і

„THERMOS LUNCH BOX“ з фляшкою. Є се начинє, яке тримає всякі течі через 48 годин зимно а через 24 годин горячо. Маючи „Thermos Lunch Box“ можна мати все теплу перекуску.

ЩАДІТЬ КУПОНИ. Продаєсь всюди.

The American Tobacco Company

За волю і долю народу.

При одній з найкрасніших улиць міста Гази стоїть величава будівля, сперта на сильних мармурних колонах. З головної улицы ведуть на гору широкі каменні сходи, а сходами тими йдуть в багатих строях жінки і доньки филистимські. Їх мужі і батьки, самі найславніші люди народу филистимського. Через входні великі двері входять до величезної кімнати, в якій якраз нині має відбутися великий шир, велика забава і гуляня.

На злототканних килимах сидять там вже грецькі і єгипетські дівчата та на гарфах грають похвальні пісні героям Филистимян. По чотирох кутах палати грають водограї, плюскають ся з листем міртів, рож і кипарисів та розливають цілючу свіжість і запах по цій палаті. А на середині заставлений стіл самими що найкраснішими стравами, що найдорожчими винами. Серед веселих усміхів та розмов засідають до того стола по гідності і достоїнстві жінки і дочки, мужі і батьки Филистимян.

Ніч. Позасвічувано смолоскипи, поспрятувано по багатій вечери столи, бо починається гуляня, починається забава.

Скрізь по улицах тихо, бо ніхто в сей час не сміє заколочувати спокою виборним синам филистимського народу. Знад моря лиш повіває холодний, сумний вітер і неначе шепоче сумну, жалібну пісню, як перед похороном.

Зачалась гуляня. Рвуться золоті струни на гарфах, гуляють дівчата з молодцями, а батьки зливають долівку найдорожчими винами. А сій паленій гульні нема ані стриму, ані кінця...

Коло мармурних колонн, що підзирають отсю палату чути якийсь глухий, придушений стон і журкіт жорен. Якесь, гей зачарована стать стоїть мов прикована на одному місці.

Хто се?

Се борець за волю і долю народу ізраїльського — сильний Самсон, що колись був грізним пострахом усіх Филистимів. Се той самий сильний Самсон, що колись своєю могутньою рукою валив як колося на загої тисячі ворогів, рвав ланци, залізо, шнур як павутину, дувся лютих левів та звірюків як кіт миши. Се той самий сильний Самсон стоїть нині під палатою своїх ворогів, прикований до жорен, з видертими очима, сліпий, нужденний і слухає як над ним силачем-героєм і славою жидівського народу, виспівують побідні пісні його люті вороги Филистими.

Пристав на хвилину, оперся на мармурний стовп і наче здрімав ся. І як в сні пересувались перед його уявою образи його минулого життя. Йому здавало ся, що він видить, як перед ним в нещадній утікає військо филистимське, як під його ногами стелять головами найкращі сини ворожого народу, як він сам несе у своїй могутній долоні побідну фану народу жидівського. Мов прокинувся. Се все лиш мрії, лиш сон.

Він прикований кайданами, сліпий стоїть при жорнах і чує, як там на горі грає музика, як там гуляють та виспівують пісні.

Деж його сила, де той сильний Самсон. Що вона варта та сила, як з нею в парі не йде мудрости два рази тільки. Через забаганки невірної жінки він нині за життя вмерлий, бо радше краща смерть, як жити без світла в неволі.

Ох! коби хоть на хвилину вирватися з тих пуг, коби хоть на хвилю побачити ще раз той дивовижний світ Божий, коби хоть часочок вернулася та сила, а опісля байдуже.

І страшна гадка пімсти перелетіла через душу Самсона.

„Боже! Верни мені ще раз мою силу“ благальним, грізним як з пащі льва етоном заговорив Самсон.

Стало тихо, як перед страшною бурею.

Самсон вхопив своїми кремезними руками два стовпи мармурні, хвилюк постояв, як би пробував своєї сили, а далі потряс ними, як трясє билиною шалена буря на степу.

Захиталась величава палата, сипив ся невольний зойк і крик, але зараз же притих під звалищами і руїнами, що з громовим лоскотом засипали цілу улицу.

В одну мить згинув Самсон, але згинув і його вороги безслідно під тими звалищами. Глухий шум вітру знад моря схибає їм похоронну пісню а славу Самсонової пімсти несе далеко над іорданські левади і між той народ, що Самсон за його волю і долю поклав своє життя.

На смертельній пікеті.

Заграла трубка на сигнал. З наметів і земних крівок висипали ся жовніри, стаючи в ряди.

— Ряд рівний! — кричить командант.

Рівнати? Але чим? Легко то сказати, але чим вирівнати ті ряди?

— А де ваш відділ, пане поручник, де третій відділ? — спитав командант.

Поручник о понурім лиці показав рукою на двох недалеко стоячих жовнірів.

— Отсе мій відділ — сказав придушеним голосом, — решта спочиває на полях Кіркілісе.

З приводу розбиття цілої третьої компанії приїдено Івана і Петра, двоє останніх жовнірів тої компанії до першого відділу і вислано їх на варту, на так звану пікету правого крила в лісі.

Землю покриває грубіша що хвилини верства снігу, плечі жовнірів гнеє оружжя, зимний вітер тне немилосерно їх червоні лица.

На дворі що раз темніше, звільна западає ніч... Рівним кроком ходять жовніри, держучи варту на визначеній їм лінії. Тихо спадають поодинокі платки снігу і осідають на головах і плечах жовнірів. Нечайно зривається ся проникаючий вітер і силе в лица жовнірів туманами снігу.

— В наметі було би тепліше — каже Петро, — найвища пора, аби вже змінено варту.

Іван мав в торністрі велику хустку, проте витягнув її і дав Петрови, аби накрив ся.

— Дала мені її моя Анка, коли я працював ся з нею і дітьми. Не хотів я брати, бо думав, що чей перед зимою вернемо домів.

— Як трохи загірю ся, то тобі її верну, а коли вернемо вже домів, дам тобі за се свою бурштинову файку. А як би я случайно помер, то знай про се, що вона твоя і лежить в хаті на самім споді скрині.

Сніг падав що раз густіше і що раз сильніше дув вітер. Іван і Петро ходили вправо і вліво і стрягнули вже майже по коліна в пухких верствах снігу.

— Паду з утоми — запримітив Петро. — Коби наспіла вже раз та проклята зміна варті. Сядьмо на хвилину побіч себе, може так загірємо ся.

Сіли і притиснули ся до себе. Петро стягнув до половини хустку з плечей і накрив нею товариша. Вистала на двох.

— Яка мудра була моя Анка, даючи мені хустку; я вже хотів кілька разів викинути сей балаєст з торністрі.

— О, се було би зле — відповів Петро. — Як вернемо до села, подякую Анці за її хустку. Дарую їй також образ, знаєш сей, що висить над моїм ліжком. Так хотів би я вже бути дома...

— Я так же — сказав Іван. — Зближається ся вже пора сійби. А треба сіяти скоро, аби було що зібрати. Податки певно побільшають, прецінь війна тільки коштує...

— Як тобі не стане, то радо позичу. Будемо вже тепер помагати собі обовільно, а не сварити ся, як досі. Я не знав, Іване, що з тебе такий добрий чоловік, пересвідчив ся аж на війні. Як твоя пшеничка доспіє, поможу тобі її зібрати, а ти зате колись мені також поможеш. Правда, що так, Іване?

— Так, — а вечером, коли вже буде по роботі, прийду до тебе, або ти прийдеши до мене, до хати, будемо говорити про війну і курити файки.

— Ти будеш курити мою бурштинову — докинув Петро.

— Так, а Анка і діточки будуть сидіти при нас і будуть слухати.

— Моя Катинка мусить бути також при тім і мої хлопці; колись виростуть з них може такі жовніри, як ти і я.

— А як надійде зима, напалімо собі добре і коло теплих печей будемо пакати нані файки — продовжав дальше Іван.

— Ти мою бурштинову, а я... Але... коби то вже раз змінили варту і нас зпозували. Я такий голодний і стомлений, що аж мене страх бере. А може забули про нас? Знаєш що, я зйду до табору і сироваджу другу варту.

— Бій ся Бога, сього не роби, не вільно. Смерть чекає того, хто зйде з постукування. Прецінь Турки недалеко, могли би тимчасом напасти на табор.

— То правда, треба остати.

Сніг падав безнастанно, вітер дув щораз нагальніше, ловив цілі тумани і ніс їх просто в лице жовнірів. Притиснули ся ще сильніше до себе і нічого вже не говорили... Петро почав легко хрипіти. Іван його збудив.

— Ти спиш? Пробі, не спи, можеш легко замерзнути.

— Внедовзі був би я на правду заснув; дякую тобі, що ти мене збудив — відказав.

— Пам'ятай, коли би і я може заснув, збуди мене сейчас.

— Добре — сказав друг придушеним голосом.

Настала хвилина глибокої тишини, переривана тільки свистом вітру. Сніг сипав як божевільний. Оба жовніри мовчали.

Мріяли про вітчину, теплу свою хатину, про діти, жінку і рідне своє село. Як гарно дома! Під комином жевріє вугіль, від печі бе тепло і так розкішно розходить ся по цілїм тілі. А тут так зимно, так страшно зимно! Чомуж не надходить зміна варті?

Іван і Петро не чувають вже, як висбура. Щораз нові купи снігу кидає на них вітер і присипує їх білою, пухкою верствою. Тепло їм під сею ослоною...

Проясняючий ся день освітив якийсь новий горбок під лісом, де заснуло вчора двоє жовнірів. На смертельній пікеті заснули на віки два останні жовніри з третього відділу...

Август Меншік.

ЖЕРТВИ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ, ОСТАЮЧІ ПІД ЗАРЯДОМ „СВОБОДИ“.

1. Жертви на фонд „Рідна Школа“ в Галичині.
2. Квадратові метри на Український Город у Львові.
3. Жертви на приватну українську гімназію в Збаражні.
4. Жертви на курси висшої освіти для Тов-а „Просвіта“ у Львові.
5. Жертви на ювілейний дар Іванови Франкови.
6. Жертви на українсько-руську бурсу в Горлицях.
7. Жертви на приватну українську гімназію в Рогатині.
8. Жертви на шкільно-просвітний фонд в Америці.
9. Жертви на фонд „Рідна Школа“ в Америці.
10. Жертви на фонд ім. М. Січинського.

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“ МОЖНА ДІСТАТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Релігійні віровання	20
Русько-англійський	
тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Сонник	30
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страж	20
Стріляй на смерть, робітничка драма	15
Товариська ворожка	15
Хто з чого живе	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на землі, з 20 образками	50
Із мужик ходив до	
пара правди шукати	15
Через жордон	15
Міська доля	5

ФАХОВИЙ СКЛАДАЧ (ЗЕЦЕР) пошукує заняття в руській або польській друкарні. Є обзнакомлений докладно з всякою роботою машиною. Має довголітню прантику. Голоситись на адресу: J. S., Box 44, Jersey City, N. J.

Музика і сьпів з нот.

Хто хоче добре вивчитись грати або сьпівати з нот або навчитись ладівства і бути добрим діригентом хору, нехай аголосить ся до мене, а я його навчу. Моя адреса: СТЕФАН БАЛАБУКА, 1009 N. Main Ave., 16-28 Scranton, Pa. Bell Phone 5972-J.

В Wilmington, Del.

потребують 8 фамілій і 20 самотних до фабрики виробів штучного каменя. Платня по 16 до 25 цнт. за годину.

Фамілія дістане за 8 доларів місячно меншканє, сьвітло і опал.

Офіс безплатний.

Голоситись до:

H. CZARNECKI,

30 E. 7th St.,

New York, N. Y.

ЖІНКИ! Учїть ся акушерії в нашій школі або у себе в дома. Наука в російській або польській мові. Станьте ся незалежними. Стара на наука; по її скінченню видаємо диплом. Лічимо всілякі хвороби жєнщин і дітїй. Адресувати: Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery, 20 23 229 E. 14th Street, Dpt. S. New York, N. Y.

РОДИМЦІ! ЧИТАЙТЕ І ДРУГИМ СКАЖІТЬ!

Руський

музикант.

ДОСТАРЧАЄ МУЗИКИ НА БАЛІ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, КОНЦЕРТИ, ПІКНІКИ І ВЕСІЛЯ.

Dmytro Melnyk,

338 E. 9th Str. Room 14. NEW YORK, N. Y.

Telephone Orchard 7430

M. LYSIAK

NATIONAL EMPLOYMENT AGENCY

44 E. 7th St. bet. 2nd and 3rd Aves., NEW YORK.

1) Народне бюро праці для дівчат і мушчин в Нью Йорку і на контри.

2) Бюро інформаційне для справ судових і військових старокраєвих.

3) Продажа лотів, домів і фарм по найдорідніших сплатах.

4) Русько-народна Книгарня.

На жаданє висилаю каталоги книжок.

M. LYSIAK

NATIONAL EMPLOYMENT AGENCY

44 E. 7th St. bet. 2nd and 3rd Aves., NEW YORK.

НА ЮВІЛЕЙНІ ОБХОДИНИ ПИСЬМЕННОСТИ

Д-РА ІВАНА ФРАНКА ПОРУЧАЄМО:

1. Літературна характеристика: Іван Франко, поезії, написав Автін Крушельницький. Хто прочитає сю книжку, буде мати новий і вірний образ поетичної творчости нашого найбільшого письменника сучасности. Ціна опрацьованої книжки 55 цт.

2. Осип Назарук: Про Івана Франка 5 цт.

3. Польорований портрет Івана Франка, малюнок Ів. Труша 35 цт.

4. Ювілейні почтївки з портретом Івана Франка, 6 карток 10 цт.

Замовлення посилайте до:

RUTHENIAN BOOK STORE,

701 W. Lacka. Ave., Scranton, Pa.

ЮЛІАН ПАВЧАК 209 Bedford Ave.,

BROOKLYN, N. Y.

Руський характеризатор, випозицає всякого рода українські костюми і характеризує по низьких цінах. Замовлення приймає найменше 14 днів перед представленням.

17—

ДАРОМ 12 найліпших руських сьпівів ДАРОМ

\$2 C136

Продаємо сі прегарні Columbia „Grand Oresta“ говорючі машини до всіх частин Злуч. Держав і Канади на легкі сплати по 2 доларя місячно, також даємо новісім ДАРОМ 12 найгарніших руських і польських сьпівів, які собі виберете а нашого списку. Пишіть днес по каталоги машин і рекордів, який вишлемо Вам ДАРОМ.

ATLANTIS TALKING MACH. CO.,

46½ East 7th Street, Dept. 2. New York, U. S. A.

Головний Уряд „Р. Н. Союзу“.

Духовний Отець:

о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.

Председатель:

Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-председателька:

Марія Білик, Chicago, Ill.

Місто-председатель:

Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:

Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:

Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:

Алексій Шарпунь, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:

о. В. Балог, Whiting, Ind.

Стефан Миланович, Jersey City, N. J.

Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:

Іван Глова, Shamokin, Pa.

Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.

Володимир Касків, Jersey City, N. J.

Петро Мотало, Chicago, Ill.

о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.

Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:

Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи“:

Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союзу“
знаходиться під числом 83 Grand St.,
(у власній квартирі) Jersey City, N. J.

Просвітна Комісія.

Др. В. Семенович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — председатель.

А. Горбаль, 135 Main Str., Derby, Conn. — касієр.

Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.

о. В. Балог, Whiting, Ind.

Д. Андрейко, New Britain, Conn.

Др. І. Копистянський, Shamokin, Pa.

Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

КАРНЕГІ, ПА. Тов. „Січ“, від. 136, повідомляє всіх своїх місцевих і поза місцевих членів, що піврічний мітинг відбудеться дня 8 червня с. р. На тім мітингу нових членів буде прийняти до Братства без вступного, а до Р. Н. Союзу після статута. — Я. Гойсан, секр.

БАЛТИМОР, МД. Бр. сьв. Тройці, від. 320, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться дня 8 червня с. р. о год. 2-їй пополудні. На тім мітингу мають явити ся всі члени, а довгуючі члени мають вирівнати свої задатки. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник \$1.00. Нових членів буде прийняти до Братства без вступного, а до Р. Н. Союзу після статута. — М. Ключка, секр.

ЛІТДСЕІЛ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 110, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться дня 8-го червня с. р. о год. 2-їй пополудні у Петра Смолянського. На тім мітингу буде вибирати ся новий уряд. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник \$1.00. — І. Тигоч, пр.; П. Смолянський, кас.

ЛАНКАСТЕР, Н. Я. Бр. сьв. Василя, від. 87, повідомляє всіх своїх членів, що дня 8-го червня с. р. відбудеться піврічний мітинг, який розпочне ся точно о год. 2-їй пополудні в Куїнс Гол. На тім мітингу контрольна комісія здасть своє справоздане, а також поладить ся багато важних справ. Нових членів буде прийняти ся без вступного до Братства а до Р. Н. Союзу після статута. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник \$1.00. — В. Москаль, пр.; Т. Грицько, кас.; С. Кінь, секр.

САЙКЕСІЛ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 129, повідомляє всіх своїх місцевих і поза місцевих членів, що дня 8-го червня с. р. о год. 2-їй пополудні відбудеться піврічний мітинг у

п. А. Прочка ч. 26. На тім мітингу мусять явити ся всі члени, бо суть важні справи до поладження, а довгуючі члени мають вирівнати свої задатки, бо в противнім разі зстануть виключені з Братства і з Р. Н. Союзу. Також буде здавати ся справоздане касове. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник \$1.00. — І. Олександр, предс.; Я. Кренцілова, кас.; А. Прочко, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. Бр. сьв. Володимира, від. 108, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться дня 3 мая с. р. на котрім вибрано отсей новий уряд: О. Савіцький, предс.; М. Марків, заст. предс.; П. Пилипець, кас.; А. Бовк, секр. фінанс.; Я. Нижникевич, заст. секр.; Д. Кіп, секр. рекорд.; опікуни хорих: Н. Підгайний, І. Доцьків і Г. Кучма. Мітинги відбуваються в кожну третю неділю по першій точці о год. 8-їй вечером, в гали Мілера 134 Іст 7 ул. Всі члени мусять ходити точно на ці мітинги, а довгуючі члени мають вирівнати свої задатки в як найкоротшім часі, бо в противнім разі зстануть виключені з Братства і з Р. Н. Союзу. — А. Бовк, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. сьв. Михайла, від. 243, повідомляє всіх своїх членів, що дня 14-го червня с. р. відбудеться піврічний мітинг, на котрім мусять бути присутні всі члени, бо суть важні справи до поладження. Мітинг розпочне ся о год. 7-їй вечером в домі п. Кіановського ч. 12057. Нових членів буде прийняти ся до Братства і до Р. Н. Союзу після статута. — С. Демчук, секр.

ВІЛМІНГТОН, ДЕЛ. Отсим подаю до відомости всім членам належачим до Братства сьв. Івана Хрестителя, від. 247, що піврічний мітинг відбудеться дня 12-го червня с. р. в церковній гали на розі уліць Гілд і Перл. Кождий член повинен бути на сім мітингу і вирівнати свої задатки. Буде прийняти ся члени до Братства без вступного, а до Р. Н. С. після статута. Неявивший ся член заплатить кару 50 ц., а урядник \$1.00. — Ілько Борис, пр.; Т. Колодій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. Повідомляє ся всіх членів Бр. сьв. Андрея Первозванного в Нью Йорку (гора міста), що слідуючий мітинг місячний, котрий припадає на день 13-го червня с. р., відбудеться в гали під ч. 414 Е. 71 уліця. — Д. Курник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 311, повідомляє своїх членів, що слідуючі мітинги будуть відбуватися в третю суботу по першій, о год. 8-їй вечером в Лінколі Гол. 169 Іст Гавстон стр., корнер Алєн стр., Нью Йорк. Піврічний мітинг має відбутися дня 21 червня с. р. в суботу вечером, о год. 8-їй. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник \$1.00. На піврічний мітинг буде прийняти ся члени до Товариства без вступного а до Р. Н. Союзу після статута. — Я. Крейц, предс.; О. Хомий, секр.

ЕДВАРДСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Володимира, від. 40, повідомляє всіх своїх місцевих і поза місцевих членів, що піврічний мітинг відбудеться дня 15 червня с. р. На тім мітингу має кождий член явити ся і вирівнати свої задатки. Котрий член на мітинг не явить ся, заплатить \$1.00 кару, а урядник \$2.00. Мітинг розпочне ся о год. 2-їй пополудні. — І. Васько, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Бр. Сош. сьв. Духа, від. 248, подає до відомости своїм членам, що мітинг відбудеться 8 червня с. р. в новій гали Френка Су-така під ч. 102 Бекер стр., Котсвіл, Па. На сім мітингу кождий член повинен явити ся. Неявивший ся член заплатить кару після ухвали. — С. Телішевський, секр.

ЕМБРИДЖ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 47, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться не 8 червня (як було подано у попереднім числі „Свободи“), але 15 червня с. р. Просить ся сю похибку справити і прибути на мітинг дня 15. с. м. — Г. Лазор, заст. секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 53, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться дня 8 червня с. р. Кождий член має явити ся і вирівнати свій довг, бо котрий член сего не зробить, буде виключений з членів Братства і Р. Н. С. — А. Вияз, предс.

СІАРБРО, В. ВА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 180, повідомляє всіх своїх членів, що дня 15 червня с. р. відбудеться мітинг, на котрім кождий член має свою належність заплатити, бо хто не заплатить, буде виключений з Братства і Р. Н. Союзу. Гроші посилати на адресу: Peter Repac, Box 151, Scarbro, W. Va. — А. Білецький, предс.; Б. Репак, секр.

ПОЗІР! БРАТА І СЕСТРИ УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Руське Бр. сьв. Юрія, від. 160 Р. Н. С. в Джемейна, Н. Я.

устроює

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

в неділю, дня 22-го червня 1913

в парку Morningside Park, Hoffman Boulevard, Jamaica, N. Y.

На той пікнік запрошає всіх Русинів до-близьких і з околиці. Брати і Сестри не пожа-луйте Вашого труду, але прийдіть на наш пік-нік а певно не пожалуєте і будете вдоволені. Галя і парк великий, так, що кождий буде міг красно забавити ся і погуляти на свіжій воз-душі, бо грати буде знаменита руська музика.

Початок о 1-їй годині пополудні.

Вступ від особи 25 цт.

За добру забаву і услугу ручить

КОМІТЕТ.

Тов. Запорож. Січ' від. 342, в Картерет. Н. Дж.

устроює

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

в понеділок, дня 16-го червня 1913 р.

В ГАЛІ КІША.

Початок о год. 7. вечер.

Вступ 25 цнт.

Родимці! Не забувайте, що се є послідня за-бава перед постом. Проте просимо зійтись чи-сленно, на сю забаву, де потанцюєте руського козачка або коломийку, а наш спеціальний бу-фет скріпить Ваші сили і додасть охоти до даної забави. 23-24 Комітет.

ПОЗІР! НОРТГЕМПТОН, ПА. ПОЗІР!

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює

Сестрицтво сьв. Ольги, відділ 318,

в Зелений понеділок

ДНЯ 16-го ЧЕРВНЯ 1913

о 6-їй годині вечер в гали п. Стефана Цапа, Ньюпорт Аве.

Вступ для мужчин 25 ц., для женщин 15 ц.

На сей баль запрошуємо чесне братство, від-діл 33, Сестрицтво, від. 252, братство Соеди-нення, братство Общества і взагалі всіх Руси-нів і Словаків. Музика добра і добра перекуска. За добру забаву ручить — Комітет. 23-24.

ПОЗІР РУСИНИ! БАЛЬ! БАЛЬ!

Товариство „Запорожська Січ“, від. 67 Р. Н. С., в Ансонія, Конн.

устроює БАЛЬ в суботу 14. червня на гали Indian Will Hall, під числом 139 Main St., Derby, Conn.

Початок о 5-їй год. пополудні.

На сей Баль запрошуємо всіх Русинів Укра-їнців з доколичних місцевостей. Також будемо приймати членів до Товариства від 16 до 25 літ без вступного, а від 25 до 35 за половину вступного, до Союзу після статута. Так само бу-де вигравка золотої годинки на дожді Тов. Зап. Січ. Тож приходіть Родимці, щоб по товариські забавити ся, мов у своїй хаті. За добру забаву ручить 23-24

СТАРШИНА БАЛЮ.

Бр. сьв. Арх. Мих., від. 350 в Стемфорд, Конн.

уряджує

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ РІЧНИЙ БАЛЬ

в суботу дня 14-го с. м.

в „Mission Street“ гали, на котрий отсим за-прашає крім Русинів також всіх тут замеш-калих Славян з нами симпатизуючих. Забава значе ся о год. 4.30 попол. а комітет прило-жить всіх старань, щоб учасників вдоволи-ти — КОМІТЕТ.

РУСЬКЕ БЮРО ПРАЦІ потребує робітни-ків до салонів, реставрацій, готелів, огородин і на ферми. Люди фамільні і самотні дістат-дистануть роботу в фабриці близько Нью Йорку. Офіс і їзда даром. Голоситись до офісу: I. Ryk-szynski, 121 St. Marks Place (8 Str.), New York, N. Y.

ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЮ, що моє Бюро праці зістало перенесене з під ч. 435 Е. 9 уа під ч. 121 Е. St. Marks Place (8th St.). Перується ласкавій пам'яті Новожаних Родимців.

І. Рикшинський.

ПОШУКУВАННЯ.

Пошукую свого брата ЮРКА СТАРАНЧАКА, котрий приїхав до Америки ще перед 17 ро-ками. Він походить з села Сукола, земліньської столиці. Хтоби о нім знав або він сам звольте донести на адресу: Mary Staranek, 65 Morris Str., Jersey City, N. J.

Пошукую свого швагера, ІВАНА ХАНДОГУ, родом з Старих Стрилич, Галичина. Перебував в Ньюарку. Маю до него важну справу. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай зголосить ся на адресу: Іван Іванило, Nesquehoning, Pa. Car-bon County.

НА ПРОДАЖ чотири-поверховий дім меш-кальний на 13 комнат і купальня. Голоситись до Mrs. Minie Rossman, 844 N. Franklin St., Philadelphia, Pa. 23-25

ОЖЕНЮСЬ з інтелігентною дівчиною в віці від 18 до 24. Порозуміння тільки листовні і зі-стануть в найбільшій тайні. Посаг невимага-ний. Адреса: „Ukrainec“, 22 Sharp St., Mill-ville, N. J.

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ
ДО РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Позір, Русини!

Ст. Дембрівський

руський музикант

приймає замовлення на всякі забави, весілля, ба-лі, представлення, кон-церти і т. д. — Адреса: 435 E. 9 St., 1 floor yardhouse NEW YORK. — 27

В. А. Вагнер — адвокат. Телефон: 7680 Orchard. Я. Маль — нотар публичний.

Г. ЧАРНЕЦЬКИЙ

ПРОДАЖ ФАРМ, ЛОТІВ І ДОМІВ

ПРОДАЖ ШИФАРТ ДО КРАЮ

30 EAST 7th STREET NEW YORK, N.Y.

1) Продаж шифарт до краю і з краю на найлучших пасажирських кораблях, по ці-нах компанічних від 23 до 28 долларів.

2) Продаж фарм, лотів і домів в різних стейтах, по дешевій ціні і на найдогідній-ших умовах сплати.

3) Канцелярія адвокатсько-нотаріальна поладжує скоро, добре і дешево всілякі спра-ви судові американські, а також судові, маєткові, табулярні і військові старокриві. Виро-бляє всілякі документи, як повновасти, контракти купна і продажі, скріпти дозвілі, те-стаменти і т. д., котрі потверджує Конзулят, так що мають силу і важність урядову в краю.

4) Головий склад книжок історичних, наукових, повістевих і молитвословів.

Пам'ятайте адрес:

Н. CZARNECKI, 30 E. 7th Str., NEW YORK, N. Y.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЕ

в суботу 7-го червня 1913 р. о годині 8-їй вечером

в красній будові 119 E. 11 St., Webster Hall

представлена буде Кружком Українських Артистів

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА“

безсмертна українська оперета в 3 діях зі співами, твір Котляревського, ко-тра сеть гарна і любима для нас Русинів-Українців.

По представленню Наталки Концерт гармоністів і сьпіви, забава до 4-ої години.

Ціни місць: 75, 50, 35 і 25 ц.

Просимо всіх наших Русинів-Українців, не жалуйте труду і трохи часу, а певно, що будете вдоволені.

Адміністратор М. Бондаревський.